

Pripremljenost lokalnih zajednica na pandemiju Covid 19

Pripremljenost lokalnih zajednica na pandemiju Covid 19

Izradu ove publikacije je finansirala Švedska a sproveo Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP) u BiH. Sadržaj ove publikacije, kao i nalazi prikazani u njoj, ne odražavaju nužno stavove Švedske, niti Razvojnog programa Ujedinjenih nacija (UNDP).

juli/srpanj 2020.

Sadržaj

Skraćenice	4
Uvod i metodologija.....	5
1. Efekti pandemije koronavirusa na partnerske JLS	8
1.1 Organizovanje JLS i upravljanje krizom u vrijeme pandemije Covid-19.....	8
1.2 Zdravstvene mjere za prevenciju pandemije.....	13
1.3 Ranjive kategorije i socijalna zaštita	14
1.4 Ekonomija i privreda	17
1.5 Komunikacija s građanima.....	18
1.6 Uloga mjesnih zajednica	19
2. Efekti pandemije koronavirusa na partnerske MZ	22
2.1 Uloga mjesne zajednice	22
3. Efekti pandemije Covid-19: OCD	30
Zaključak i preporuke	35
Preporuke za MZ, JLS i CSR.....	36
Aneks	38
JLS: Upitnik o efektima pandemije koronavirusa na partnerske JLS i MZ u okviru projekta „Jačanje uloge MZ u Bosni i Hercegovini“	38
1. OSNOVNI PODACI.....	38
2. UPRAVLJANJE KRIZOM U JLS.....	38
3. ZDRAVSTVENE MJERE ZA PREVENCIJU PANDEMIJE.....	40
4. RANJIVE KATEGORIJE I SOCIJALNA ZAŠTITA	42
5. EKONOMIJA I PRIVREDA	44
6. KOMUNIKACIJA S GRAĐANIMA.....	46
7. ULOGA MJESNIH ZAJEDNICA	47
8. VAŠ OSVRT NA DOSADAŠNJU SITUACIJU	49
MZ: Upitnik o efektima pandemije koronavirusa na partnerske MZ u okviru projekta „Jačanje uloge MZ u Bosni i Hercegovini“	50
1. OSNOVNI PODACI.....	50
2. ULOGA MJESNE ZAJEDNICE.....	50
3. VAŠ OSVRT NA DOSADAŠNJU KRIZU	56
OCD: Upitnik o efektima pandemije koronavirusa na partnerske OCD (organizacije civilnog društva) u okviru projekta „Jačanje uloge MZ u Bosni i Hercegovini“	57
1. OSNOVNI PODACI.....	57
2. ULOGA ORGANIZACIJE CIVILNOG DRUŠTVA	57
3. VAŠ OSVRT NA DOSADAŠNJU KRIZU	63

Skraćenice

BD	Brčko Distrikt
CSR	Centar za socijalni rad
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
JLS	Jedinica lokalne samouprave
MZ	Mjesne zajednice
OCD	Organizacije civilnog društva
OOCK	Općinska organizacija Crvenog krsta/križa
OŠVS	Općinski štab za vanredne situacije
RS	Republika Srpska
S.G.	Stari Grad
UNDP	United Nation Development Programme

Uvod i metodologija

Jedinice lokalne samouprave (JLS) su najbolje upoznate s potrebama stanovništva u Bosni i Hercegovini, i to pretežno putem mjesnih zajednica. Kada su adekvatno osnažene neophodnim resursima, one su u poziciji da efikasnije pruže pomoć najugroženijima.

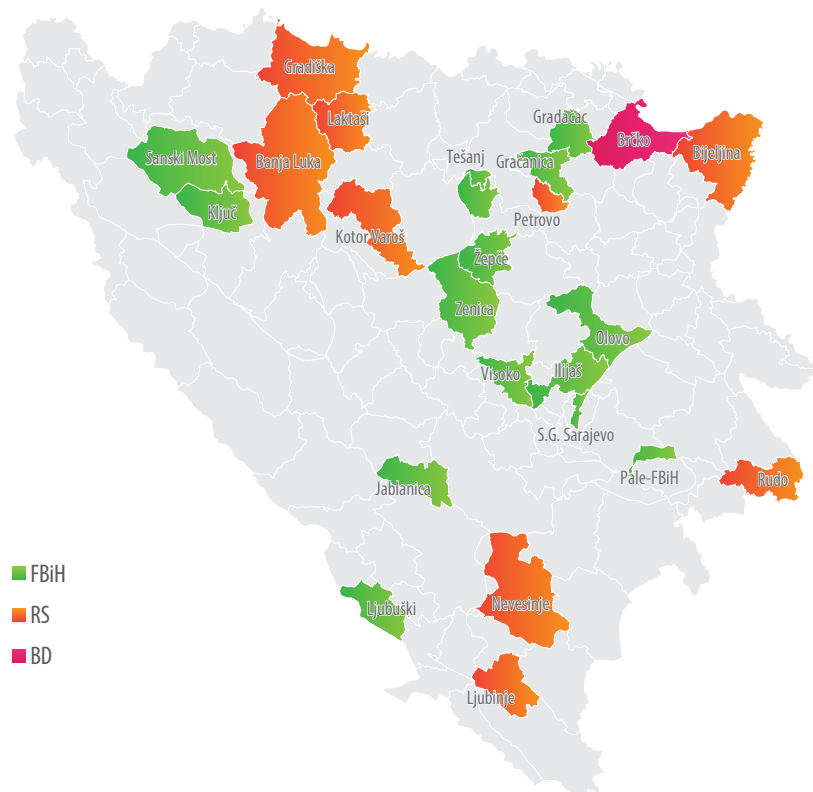
UNDP je 2015. godine započeo implementaciju projekta „Jačanje uloge mjesnih zajednica (MZ) u Bosni i Hercegovini“ koji zajednički podržavaju Vlada Švicarske i Vlada Švedske. U martu 2020. projekt je započeo s drugom fazom za period 2020-2024. Krajnji cilj druge faze projekta odnosi se na unapređenje kvalitete života građana/ki u Bosni i Hercegovini putem jačanja MZ.

UNDP je u okviru projekta „Jačanje uloge mjesnih zajednica u Bosni i Hercegovini“ proveo tri ankete kako bi ispitao uticaj Covid-19 na lokalnu zajednicu te kako je lokalna zajednica odgovorila na taj izazov. Krajnji cilj je da UNDP unaprijedi odnosno prilagodi svoje aktivnosti kroz postojeće projekte uzimajući u obzir specifične potrebe lokalnih zajednica.

Anketom su bile obuhvaćene sve partnerske općine/gradovi iz prve faze projekta, tačnije 24 JLS i 136 MZ, te 54 organizacije civilnog društva (OCD). Ankete su poslone e-mailom na adrese koordinatore za MZ projekt unutar JLS dana 30. 4. 2020. s rokom za odgovore do 15. 5. 2020. Kako bi obuhvat bio što veći, rok je neformalno produžen do 22. 5. 2020. Anketa je provedena elektronski (putem e-maila), popratnim pozivima, te su se pružala dodatna pojašnjenja putem e-maila i telefona.

Od tri upitnika najveću stopu odgovora imale su JLS. U traženom vremenskom roku na anketu su odgovorile 23 JLS ili njih 95,8%. Distribucija ispitanika po entitetima i BD s pripadajućim JLS prikazana je na slici 1.

Slika 1: Distribucija JLS u kojima su se provodile ankete

*Zenica nije popunila anketu JLS u predviđenom roku, ali je obuhvaćena s MZ i OCD anketama

U slučaju MZ, anketa je obuhvatila 128 MZ raspoređenih u 24 JLS, odnosno stopa odgovora je bila 87,7%.

Anketom su obuhvaćene 54 organizacije od kojih je 39 odgovorilo na anketu, što čini stopu odgovora od 70,4%. Distribucija anketiranih OCD i MZ po JLS je prikazana u tabeli 1.

Tabela 1: Distribucija anketiranih OCD i MZ po JLS

Entitet	JLS	Broj OCD	Broj MZ
FBiH	Gračanica	4	6
	Gradačac	3	6
	Ilijaš	0	6
	Jablanica	3	5
	Ključ	3	5
	Ljubuški	0	6
	Olovo	0	6
	Pale FBiH	2	2
	Sanski Most	2	6
	Sarajevo S.G.	1	6
	Tešanj	3	6
	Visoko	2	2
	Zenica	1	6
	Žepče	3	6
Ukupno Federacija BiH		27	74
RS	Banja Luka	0	6
	Bijeljina	2	6
	Gradiška	1	6
	Kotor Varoš	1	5
	Laktaši	1	6
	Ljubinje	0	4
	Nevesinje	2	5
	Petrovo	1	5
Rudo	3	5	
Ukupno RS		11	48
BD	Brčko	1	6
Ukupno BiH		39	128

U Bosni i Hercegovini je prvi slučaj infekcije novom vrstom koronavirusa, Covid-19, zabilježen u Banjoj Luci 5. marta 2020. godine. Prema službenim podacima Ministarstva civilnih poslova BiH, do 22. maja 2020 (neformalno produženi rok za popunjavanje ankete) bila su 2.372 potvrđena slučaja, a u vrijeme izrade ovog izvještaja (13. juli) bio je 6.981 potvrđen slučaj zaražen virusom Covid-19. To ukazuje da su identifikovane potrebe u toku provođenja ankete još uvijek validne i neophodne.

Struktura pitanja se najvećim dijelom sastojala od dihotomnih varijabli (Da/Ne odgovor) i otvorenih pitanja. U nešto manjem broju bile su numeričke varijable. Kod otvorenog tipa pitanja, prilikom analize, upotrijebljena je kvalitativna metoda, analiza sadržaja. Cilj je bio da se iz tekstualnih odgovora pronađu odgovarajuće zajedničke teme, što je imalo za rezultat formiranje i dodatnih varijabli.

Kako u entitetima i u BD postoje određene razlike u konceptu lokalne samouprave, naročito u organizaciji jedinica lokalne samouprave¹, odgovori su se stratifikovali tj. grupisali u zavisnosti od entiteta u slučaju ankete za JLS. U slučaju ankete koju su popunjavale MZ, rezultati su se stratifikovali po općinama, kako bi se mogle što dublje prikazati karakteristike određene općine. U slučaju OCD, radi manjeg broja opservacija, stratifikacija je rađena za nivo entiteta i BD.

Pitanja koja sadrže nekoliko potpitanja su razdvajana kako bi se mogla izvršiti kvalitativna analiza. Također, ispitanici su u manjem broju dopisivali odgovore na pitanja koja nisu postavljena tako da ti odgovori nisu bili predmetom analize.

Prilikom kvalitativne analize primijenjen je princip da se jednoj frazi neće dodjeljivati više kategorija, tj. jedna fraza neće biti kategorisana više od jednom. Tako npr. ako odgovor sadrži tekst „pomaganje 65+“ a identifikovane su kategorije i „pomaganje 65+“ i „pomaganje socijalno isključenim kategorijama“, kategorisat će se samo „pomaganje 65+“ iako se i kategorija 65+ može kategorisati i kao socijalno isključene kategorije. Konkretno, u tom slučaju kategorija 65+ je prikazana izdvojeno od socijalno isključenih kategorija radi specifičnosti Uredbe entitetskih kriznih štabova kojima je bila određena zabrana kretanja licima starijima od 65 godina.

Generalno je iskustvo da je jedan od nedostataka otvorenih pitanja manja stopa odgovora u odnosu na pitanja s ponuđenim odgovorima. To znači da osoba koja popunjava upitnik može previdjeti nešto da spomene, što ne znači da se nije desilo. Tako npr. u anketi JLS na pitanje „32 - na koji način su mjesne zajednice odgovorile na nove zadatke?“, samo 3 JLS su istakle da su MZ bile angažovane na poslovima dezinfekcije. A u pitanju s ponuđenim Da/Ne odgovorom, 12 JLS je odgovorilo da su MZ bile angažovane na poslovima dezinfekcije. Iz tog razloga u segmentu zaključaka primat se daje odgovorima na pitanja s ponuđenim odgovorom.

U anketi koja je namijenjena MZ, numeričke varijable koje su se odnosile na količine paketa, maski, zaštitnih sredstava i sl. koje su isporučene stanovništvu, nisu obuhvaćene analizom iz razloga što je u pitanju navedeno da se količina izrazi ili u kilogramima ili u komadima. Neznatan broj MZ je u odgovoru naznačio da li se radi o kilogramima ili komadima. Ostali su upisivali broj, ali je nejasno o kojoj se količini radi, tako da te varijable nisu ušle u analizu.

Analiza je izražena u apsolutnim iznosima a ne procentualnim, kako bi se tačno vidio broj JLS, odnosno mjesnih zajednica dok procenti u manjim uzorcima mogu da navedu na pogrešan zaključak.

Struktura ovog izvještaja podijeljena je na tri sekcije i to prvi dio koji analizira anketu prema JLS, drugi dio koji se bavi analizom MZ i treći koji se bavi analizom upitnika OCD. Svako poglavlje prati redoslijed pitanja iz ankete. Ankete se mogu pronaći u Aneksu. Izvještaj završava sekcijom „Zaključak i preporuke“. Preporuke su prikazane u matrici i podijeljene su na preporuke s kraćim i dužim rokom potrebnim za implementaciju.

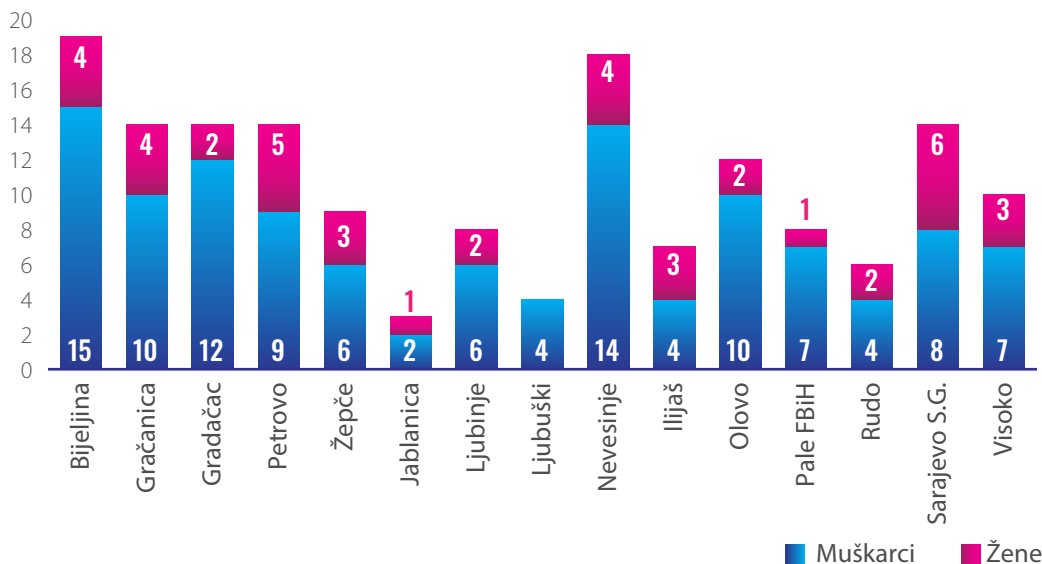
1 Lokalna samouprava u Bosni i Hercegovini, Huškić J., 2017, <https://hrcak.srce.hr/file/266037>

1. Efekti pandemije koronavirusa na partnerske JLS

1.1 Organizovanje JLS i upravljanje krizom u vrijeme pandemije Covid-19

Sve JLS su uspostavile krizne štabove. Pored JLS odjela, u kriznim štabovima su učestvovalе zdravstvene institucije (u FBiH 8, u RS 5), Crveni krst/križ (8 u FBiH, 4 u RS), civilna zaštita (4 u FBiH, 3 u RS), policija (6 u FBiH, 3 u RS, 1 BD), veterinarske ambulante (4 u FBiH i 1 u RS). U manjem broju su bile zastupljene skupštine grada/općinska vijeća, centri za socijalni rad, škole i službe za odnose s javnošću, odnosno lokalni mediji. Krizni štabovi nisu imali predstavnike iz MZ. Najviše članova u kriznom štabu imala je Bijeljina a najmanje Jablanica (slika 2). U svakoj JLS muškarci su dominirali u kriznim štabovima. Ukupno gledano, 74% članova u kriznim štabovima su bili muškarci.

Slika 2: Čanovi JLS kriznih štabova po spolu u JLS

Napomena: 15 JLS od 23 je navelo spolnu strukturu kriznog štaba.

Krizni štabovi su se uglavnom često sastajali i to više puta sedmično, dnevno ili su bili u stalnom zasjedanju (11 od 13 JLS u FBiH, 7 od 9 u RS i BD).

Štabovi su primali uputstva odnosno instrukcije od višeg nivoa vlasti i to u RS najčešće od Entitetskog štaba za krizne situacije (u 8 od 9 JLS), a u FBiH od kantonalnih štabova civilne zaštite (10 od 13 JLS). BD je dobijao uputstva od Ministarstva sigurnosti BiH.

Tabela 2: Pitanje 2 - Koje tijelo/tijela s viših nivoa vlasti dostavlja/ju uputstva/instrukcije vašem kriznom štabu/štabu za vanredne situacije?

Naziv institucije	BD	FBiH	RS
Entitetska vlada			3,0
Entitetski štab za krizne/vanredne situacije		4,0	8,0
Entitetska uprava civilne zaštite		7,0	4,0
Ministarstvo sigurnosti BiH	1,0		
Kantonalni štab civilne zaštite		10,0	
Kantonalni krizni štab		2,0	
Druge institucije		3,0	4,0

Što se tiče konkretne pomoći, ukupno 9 JLS je izjavilo da nije dobilo pomoć (6 u FBiH te 3 u RS). Najveća pomoć je bila u pogledu nabavke zaštitne opreme i dezinfekcionih sredstava.

Informisanost JLS o broju oboljelih i testiranih od viših nivoa vlasti je bila prisutnija u RS (7 od 9 JLS, dok u FBiH je to bio slučaj u 9 od 13 JLS).

Tabela 3: Pitanje 2.2 - Da li vaša JLS dobija svakodnevno informacije o broju oboljelih i testiranih od viših nivoa vlasti?

Odgovor	BD	FBiH	RS
Da		9,0	7,0
Ne	1,0	4,0	2,0
Ukupno	1	13	9

Sve JLS su se organizovale na taj način da su zaposlenici dobili nove odgovornosti i obaveze, a tri JLS (2 u FBiH i BD) su istakle da nemaju dovoljno zaposlenih angažovanih na aktivnostima prevencije širenja zaraze. Većina JLS je pristupila određenim mjerama kao što je osiguravanje socijalne distance, te je omogućavala pružanje usluga građanima virtuelnim putem (10 u FBiH i 5 u RS). Pojedine općine su pokazale veću proaktivnost tako što su učestvovala u organizovanju karantina (2 u FBiH i 1 u RS), formirale su mobilni tim za pomoć starima (1 u FBiH), ili tako što su pomogle drugim institucijama (**tabela 4**).

Tabela 4: Pitanje 3.3-Napišite na koji način je izvršena reorganizacija

Odgovor	BD	FBiH	RS
Reorganizacija u cilju socijalne distance		10,0	7,0
Stalni angažman gradskog štaba CZ/štaba za vanredne situacije...		2,0	2,0
Pomoć drugim institucijama (CZ, MUP) za odgovor na pandemiju (npr. organizacija oko uspostavljanja karantina...)		2,0	1,0
Mjere zaštite radnog mjesta (rukavice, dezinfekcija...)		2,0	
Formiran mobilni tim za pomoć starima		1,0	
Formiran operativni centar		1,0	

Većina usluga koje su JLS pružale za vrijeme pandemije odnosila se na pristup informacijama (6 u FBiH i 2 u RS) i izdavanje dokumenata (1 u FBiH i 3 u RS).

Rad općinskih službi većinom je organizovan u skraćenom radnom vremenu (11 JLS) ili kao rad od kuće (12 JLS), (tabela 5).

Tabela 5: Pitanje 3.6 - Molimo vas da opišete način rada općinskih službi u vrijeme krize? [skraćeno (od-do), više grupa, rad od kuće, drugo...]

Odgovor	FBiH	RS	BD
Skraćeno	6,0	4,0	1,0
Timovi (dežure)	2,0	4,0	
Rad od kuće	6,0	5,0	1,0
Rad u smjenama	2,0	4,0	
Puno radno vrijeme		1,0	

U 16 JLS (BD, 7 u FBiH i 8 u RS) dio zaposlenika je radio od kuće preko *online* modaliteta.

Sve JLS tj. njih 23 su izjavile da je njihova internetska stranica bila operativna, a njih 61% je imalo povećan porast upita putem internetske stranice (7 u FBiH, 6 u RS i BD).

Skoro polovina JLS planira da uvede nove e-usluge za građane (6 u FBiH, 4 u RS i BD). Ono što su JLS predlagale većinom se odnosilo na uvođenje *eCitizena*², te digitalizaciju matičnog ureda (detaljnije u **tabeli 6**).

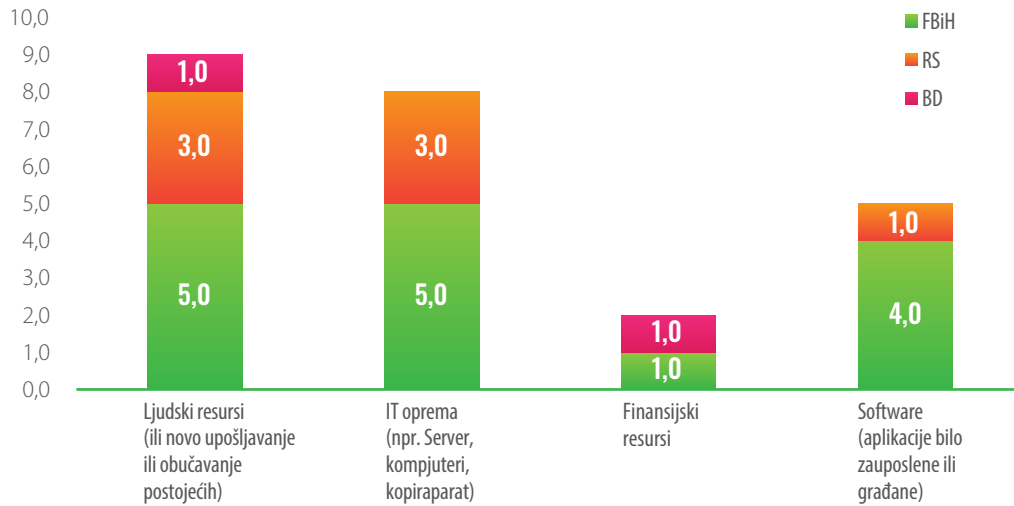
Tabela 6: Pitanje 3.18 - Ako razmišljate o uvođenju novih usluga za građane, koje usluge bi bile prioritetne?

Odgovor	FBiH	RS	BD
Pitaj vijećnika	1,0		
E-potpis	1,0		
Praćenje projekata	1,0		
Pritužbe	1,0		
<i>eCitizen</i>	3,0		
Javne rasprave	1,0		
Praćenje sjednica	1,0		
Uvođenje <i>ChatBot</i>	1,0	1,0	
Ovjera dokumenata		1,0	
Implementacija servisa za podršku e-šalteru	1,0		
Protok informacija		2,0	
Digitalizacija odjela za prostorno uređenje		1,0	1
Digitalizacija matičnog ureda	1	1,0	1
Ostvarivanje prava iz socijalne zaštite	1,0		

² *eCitizen* je projekt koji se implementirao putem Projekta općinskog okolišnog i ekonomskog upravljanja (MEG). Primarna svrha mobilne aplikacije *eCitizen* jeste omogućavanje jednostavne i transparentne komunikacije građana i lokalne uprave. Aplikacija građanima omogućava slanje žalbe ili upita lokalnoj upravi nakon čega dobiju odgovor uprave u roku od 48 sati. Pored toga, mobilna aplikacija *eCitizen* ima za cilj i obavještanje javnosti u nepredviđenim i vanrednim situacijama, poput prekida usluga i servisnih informacija. Više informacija dostupno na <https://www.ecitizen.ba/>

Od 11 JLS koje razmišljaju o uvođenju novih e-usluga samo 1 nema potrebu za donatorima.³ Potrebu za donatorima iskazalo je 10 od 11 JLS (7 u FBiH, 4 u RS i BD), i to najčešće u finansijskom smislu (7 u FBiH, 7 u RS i BD) i u obučavanju ljudskih resursa (5 u FBiH, 4 u RS i BD).

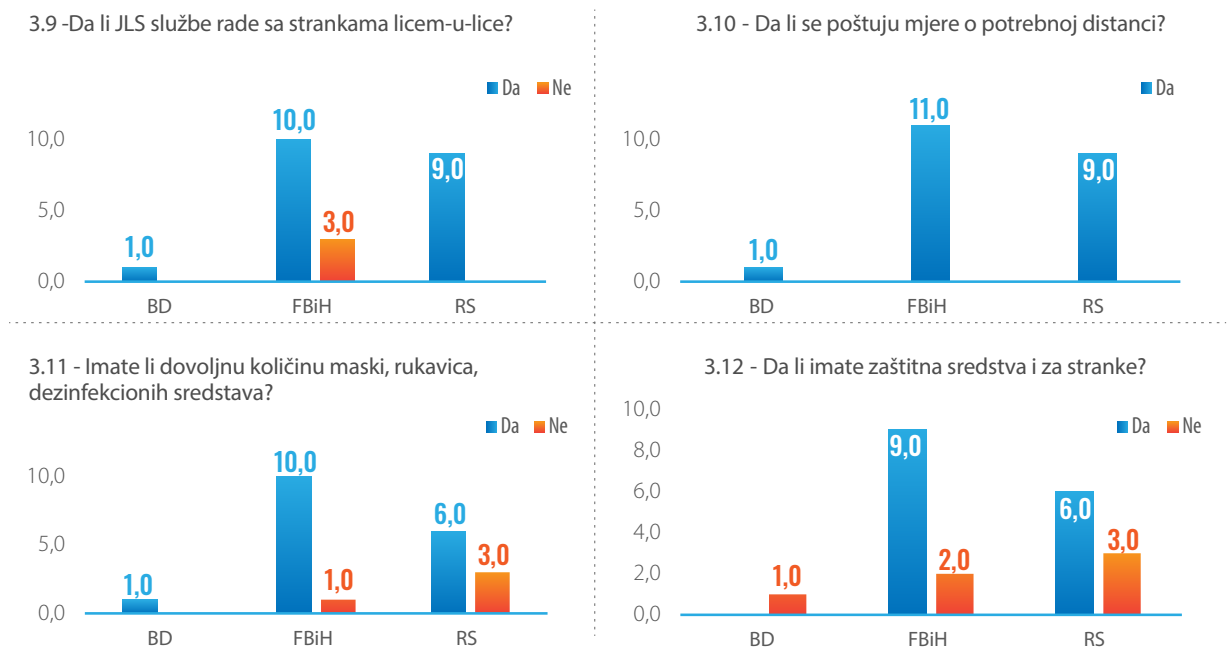
Slika 3: Pitanje 3.19 - Koji su resursi potrebni vašoj JLS da bi se omogućilo uvođenje novih e-usluga?

Četrnaest JLS je uvelo nove usluge kao odgovor na krizu (9 u FBiH i 5 u RS), a 8 ih je prestalo pružati pojedine usluge u toku pandemije (5 u FBiH, 2 u RS i BD).

Od svih JLS samo 3, i to u FBiH, nisu radile sa strankama lice-u-lice, pri tome sve su poštovale mjere o potrebnoj distanci. Ukupno 4 JLS koje su radile sa strankama nisu imale dovoljno zaštitne opreme i dezinfekcionih sredstava, a 6 JLS nije imalo zaštitna sredstva i za stranke.

Slika 4: Pregled odgovora na pitanja od 3.9 do 3.12

³ JLS Laktaši je partner na pilot-projektu „Unapređenje opštinskih usluga u Srbiji i BiH uvođenjem ChatBot platforme“, a sredstva za realizaciju tog projekta je već osigurao donator (GIZ).

Radi što boljeg odgovora na pandemiju, JLS su najviše iskazale potrebe za finansijskim resursima (15), te obukama (10), (**tabela 7**).

Tabela 7: Pitanje 3.21 - Koje su potrebe JLS kada je u pitanju jačanje vaših kapaciteta za odgovor na pandemiju? (Ljudski resursi, finansije, obuka, drugo)

Odgovor	FBiH	RS	BD
Ljudske	1,0	1,0	1,0
Finansijske	7,0	7,0	1,0
Obuke	5,0	4,0	1,0
Logistika za karantin (prijevoz, dezinfekcija, zaštitni materijal, upravljanje otpadom...)		1,0	
Nabavka zaštitne opreme	3,0	1,0	
Dezinfekciona sredstva	2,0		

Sedamdeset odsto JLS je imalo problema pri nabavkama sredstava za prevenciju zaraze i ublažavanju posljedica zaraze (8 u FBiH, 7 u RS i BD). Većina prijedloga u svrhu prevazilaženja posljedica širenja pandemije tiče se adekvatnog planiranja i osiguravanja obaveznih rezervi, kao i onih koje zahtijevaju izmjenu zakonodavnog okvira, konkretnije uvođenje jasnijih procedura za hitnu nabavku (tabela 8).

Tabela 8: Pitanje 4.1 - Na koji način prevazići poteškoće u nabavkama u budućnosti?

Odgovor	FBiH	RS	BD
Donacijama	1,0		
Izmjenama zakona i odluka koje imaju primjenu u vanrednim situacijama		2,0	
Planiranjem i uspostavom robnih rezervi (dezinfekciona sredstva, zaštitna oprema, sredstva za ličnu higijenu)	2,0	2,0	
Pomoć od drugih nivoa vlasti i donatora		1,0	
Jasnim procedurama za hitnu nabavku		1,0	1,0
Pravovremenim djelovanjem	1,0		

1.2 Zdravstvene mjere za prevenciju pandemije

Sve JLS, izuzev 4 u FBiH, imale su uspostavljen karantin. Najveće potrebe iskazane su za krevetima, jastucima, dušecima, dekama te za dezinfekcionim sredstvima (tabela 9).

Tabela 9: Pitanje 5.2 - Da li JLS ima dodatne potrebe za bolje funkcionisanje/opremanje karantina?

Odgovor	FBiH	RS	BD
Zaštitna oprema		1,0	
Dezinfekcija (sredstva, tuneli...)	1,0	2,0	
Jastuk, dušek, deke, krevet	3,0	2,0	1,0
Prijevoz s granice u karantin		1,0	
Održavanje karantina (čišćenje, hrana, odvoz smeća)	1,0	1,0	
Prostor za karantin			1,0
Invalidna kolica	1,0		
Oprema za funkcionisanje ordinacije	1,0		1,0

U 87% JLS najveću ulogu u osiguravanju provođenja mjera imala je policija. Pored nje, bitnu ulogu imala je i sama općina (19), posebno općinska odjeljenja kao što su: odjeli za komunalne inspekcije, sanitarne inspekcije, služba za privredu, odjeljenje za inspeksijske poslove, opća uprava i društvena djelatnost.

Samo 2 JLS (Petrovo i Gradiška) u RS od ukupno 23 anketirane su izjavile da mjesne zajednice nisu angažovane u provođenju mjera zaštite. Angažman mjesnih zajednica se uglavnom fokusirao na informisanje stanovništva (8 u FBiH, 3 u RS i BD), prikupljanje podataka o stanovništvu od socijalno ugroženih do podataka o dolasku ljudi iz inostranstva (8 u FBiH i 2 u RS) te podjelu paketa (4 u FBiH, 5 u RS i BD).

Najveći izazov koji su JLS istakle bilo je kršenje mjera izolacije, kršenje zabrane kretanja te nenošenje zaštitnih maski (tabela 10).

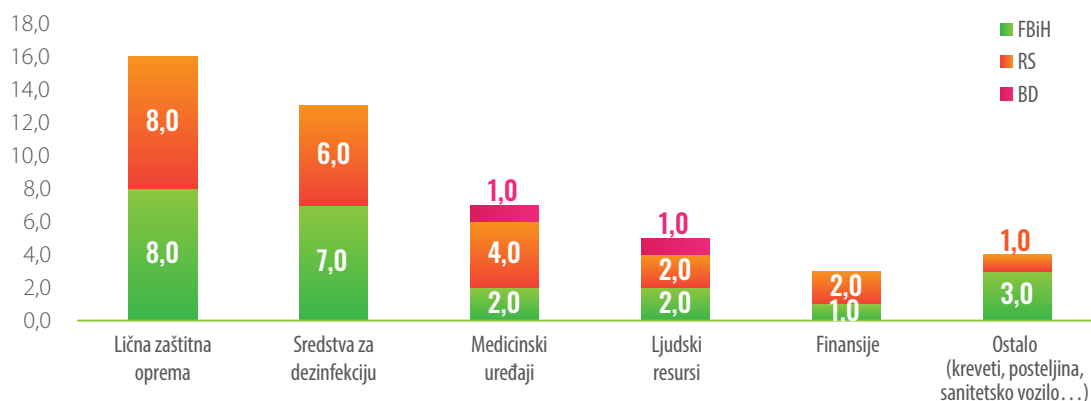
Tabela 10: Pitanje 5.6 - Koji su najveći izazovi s kojima se susreću nadležni za provođenje mjera? (nedisciplina stanovništva, nepoštovanje obustave rada, kršenje zabrana kretanja, kršenje mjera izolacije...)

Odgovor	FBiH	RS	BD
Nenošenje zaštitnih maski	1,0	2,0	
Nepoštivanje socijalne distance		1,0	
Kršenje mjera izolacije	2,0	2,0	1,0
Kršenje zabrane kretanja	2,0	1,0	
Nepoštivanje obustave rada	2,0		

JLS smatraju da bi boljem poštivanju mjera pomogle aktivnosti podizanja svijesti (medijska kampanja...) i to 5 u FBiH, 3 u RS i BD. Dodatno, JLS su predlagale i sljedeće aktivnosti: nabavka zaštitnih sredstava i dijeljenje osobama koje borave na javnoj površini, edukacije upravitelja zgrade, korištenje IKT, jasnije kaznene odredbe, ali i zahvalnica gradonačelnika/gradonačelnice.

U periodu anketiranja (29. 4. 2020. do 22. 5. 2020) 70% JLS je izjavilo da trenutno najveću potrebu ima za ličnom zaštitnom opremom. Pored toga, iskazane su potrebe i za sredstvima za dezinfekciju, te za medicinskim uređajima (slika 5).

Slika 5: Pitanje 6 - Koje su trenutno najveće potrebe JLS vezane za prevenciju širenja virusa? (lična zaštitna oprema, medicinski uređaji, dezinfekcija, osoblje, drugo...)

1.3 Ranjive kategorije i socijalna zaštita

Novonastala situacija je dovela i do pojave novih ranjivih kategorija. Procjenu potreba ranjivih kategorija uradilo je 78% anketiranih JLS (13 u FBiH i 5 u RS). Procjenu potreba je načešće radio CSR, bilo samostalno bilo u saradnji s Crvenim krstom/križom, MZ, OCD, domom zdravlja. Najčešće su procjene rađene na osnovu postojeće evidencije koja je nadopunjavana u skladu sa zakonskom regulativom iz oblasti socijalne zaštite, ali i u koordinaciji s kriznim štabom.

U dva slučaja u FBiH (Pale FBiH i Sarajevo S.G.) izrađena je i socijalna karta.

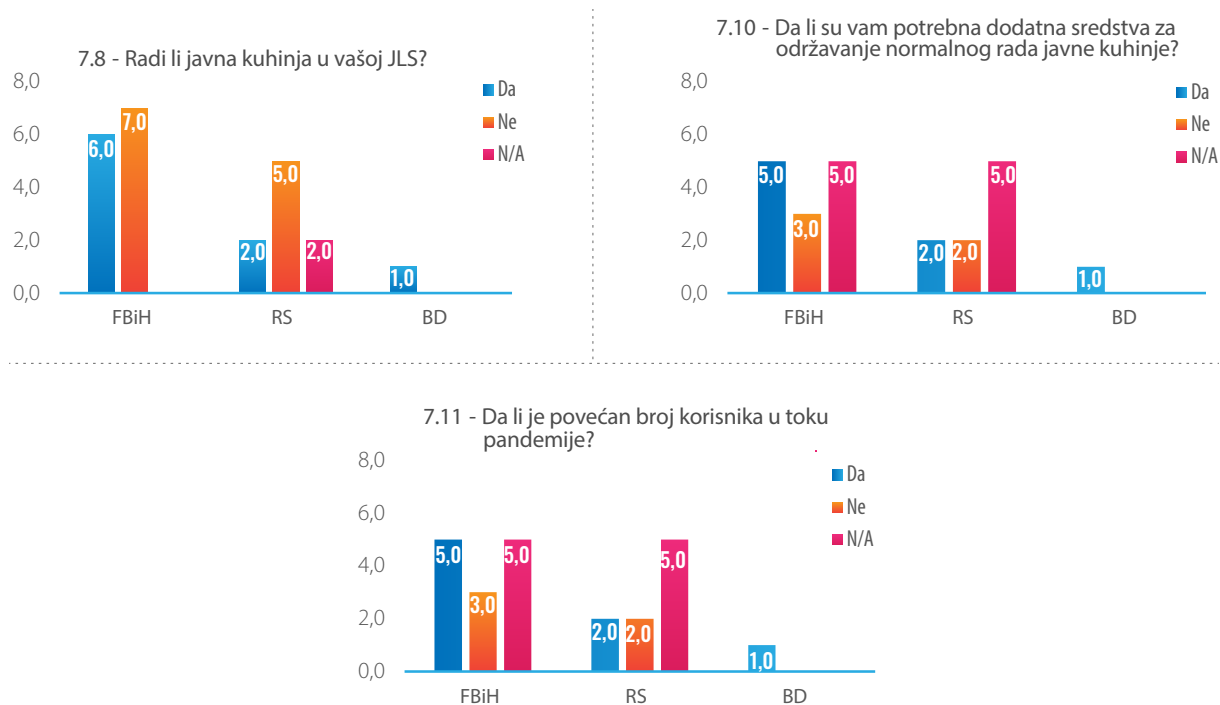
Sve JLS (23) su izjavile da imaju ažuriranu listu osoba u socijalnoj potrebi kao i da su davale pakete pomoći ranjivim kategorijama. Pakete su najčešće dostavljali volonteri/volonterke (10 u FBiH, 6 u RS i BD), bilo samoinicijativno ili putem nevladinih organizacija ili volonterskog servisa.

Značajnu ulogu u dodjeli paketa imali su i Crveni krst/križ (9 u FBiH, 4 u RS i BD), te MZ (7 u FBiH i 5 u RS).

Mjesne zajednice imaju značajnu ulogu u pomaganju ranjivim kategorijama, a JLS vide ključnu ulogu mjesnih zajednica u aktivnostima podjele paketa (maske, hrana, lijekovi), (10 u FBiH, 6 u RS te BD), kao i mapiranju osoba kojima je potrebna pomoć (8 u FBiH i 5 u RS).

Devet JLS od 23 je izjavilo da u njihovoj JLS radi javna kuhinja, a 8 ih je izjavilo da im trebaju dodatna sredstva za održavanje normalnog rada javne kuhinje, kao i da se povećao broj korisnika javne kuhinje u toku pandemije (slika 6). Prosječan broj korisnika javne kuhinje anketiranih JLS je 249.

Slika 6. Prikaz odgovora na pitanja 7.8, 7.10 i 7.11

Ukupno 83% JLS (12 u FBiH i 7 u RS) je izjavilo da je najveći izazov s kojim se susreće JLS u zaštiti ranjivih kategorija u ovoj krizi nedostatak novca. Pored toga, JLS su navele i druge izazove kao što su (nedostatak životnih potrepština, nedostatak osoblja, te nedostatak informacija), (tabela 11).

Tabela 11: Pitanje 7.13 - Koji su najveći izazovi s kojima se susreće vaša JLS u zaštiti najranjivijih kategorija u ovoj krizi?

Odgovor	FBiH	RS
Nedostatak novca	12,0	7,0
Nedostatak osoblja	2,0	2,0
Nedostatak životnih potrepština (prehrambene i higijenske)	6,0	3,0
Nedostatak informacija	2,0	1,0

Napomena: BD nije odgovorila na pitanje 7.13.

Sedamdeset odsto JLS je uočilo pojavu novih ranjivih kategorija koje tradicionalno ne pripadaju ranjivim kategorijama (10 u FBiH, 5 u RS i BD).

Kao nove ranjive kategorije, FBiH pretežno navodi novonezaposlene, osobe kojima je uvedena zabrana kretanja i zdravstveno ugrožene bolesnike. Kada navodi novonezaposlene, RS se referiše na osobe koje su se vratile u RS tj. domaće emigrante koji su se vratili u RS radi pandemije virusa Covid-19.

Samo 8 JLS (7 u FBiH i 1 u RS) imaju sistem podrške za nove ranjive kategorije, a 4 JLS (2 u FBiH i 2 u RS) su izjavile da pripremaju sistem podrške za nove ranjive kategorije. JLS koje nemaju sistem podrške za nove ranjive kategorije niti trenutno pripremaju sistem podrške za nove ranjive kategorije, smatraju da bi se njihovim potrebama najbolje udovoljilo kroz sistem više različitih mjera (posao, subvencioniranje režija, psihološka pomoć itd.), (tabela 12).

Tabela 12: Pitanje 7.19 - Šta je najkorisnije uraditi za nove ranjive kategorije?

	FBiH	RS	BD
Sistem podrške za nove ranjive kategorije (posao, subvencioniranje režija, psihološka pomoć...)	5,0	1,0	
Finansijska pomoć	3,0	2,0	
Baza korisnika s njihovim potrebama (socijalna karta...)	1,0	1,0	1,0
Pomoć volontera	1,0	1,0	
IK podrška	1,0		

Četrnaest JLS (10 u FBiH i 4 u RS) je izjavilo kako je preduzelo aktivnosti da sva djeca mogu pratiti nastavu na daljinu, a samo 3 JLS u FBiH su izjavile da su sarađivale s MZ na rješavanju tog problema. JLS su pomagale na taj način da su uglavnom (7 FBiH i 3 u RS) prikupljale informacije o potrebama, a njih 5 (3 u FBiH, 2 u RS) su učestvovala i u nabavci opreme.

Što se tiče nasilja u porodici, samo 2 JLS su izjavile da je bilo povećanja nasilja u porodici u toku samoizolacije stanovništva (1 u FBiH i BD). Ovaj podatak bi trebalo uzeti s rezervom jer postoji mogućnost da same JLS i krizni štabovi nisu bili obaviješteni o tim slučajevima, što može biti dijelom radi niskog učešća žena u kriznim štabovima.

Tri JLS u FBiH i 6 u RS su izjavile da imaju servise podrške za osobe koje su izložene nasilju kao što su SOS telefoni, sigurne kuće. U BD ne postoji sistem podrške za osobe koje su izložene nasilju, a u RS 2 servisa nisu u funkciji.

Trinaest JLS (8 u FBiH, 4 u RS i BD) je uvelo alternativne servise ili mjere podrške među kojima su 24-satne dežure, društveni centri, psihološka savjetovališta. JLS koje nisu uvele alternativne servise navode da je razlog za to što je već postojao servis (2 u FBiH i 2 u RS) te da nije bilo potrebe (1 u FBiH i 1 u RS), a jedna JLS u FBiH je kao razlog navela nedostatak finansija.

Bitnu ulogu u pomoći ranjivim kategorijama imao je i privatni sektor (11 u FBiH i 8 u RS). Najčešća uloga privatnog sektora je bila u nabavci i dostavljanju prehrambenih paketa, higijenskih sredstava, zaštitnih maski i dezinfekcionih sredstava.

U toku pandemije CSR su najviše doprinosile tako što su mapirale potrebe i dostavljale pakete ranjivim kategorijama.

1.4 Ekonomija i privreda

Ukupno 61% JLS je procijenilo negativne efekte pandemije na privredu (10 u FBiH i 4 u RS). Za tu aktivnost uglavnom su se koristili administrativni podaci i direktni kontakti, a u 2 slučaja (1 u FBiH i 1 u RS) provedena je anketa.

Prema procjenama JLS, u RS je bilo više privrednih subjekata koji su u potpunosti zaustavili rad (bilo u apsolutnim ili relativnim vrijednostima) nego u FBiH. Unatoč tome, procijenjeni broj nezaposlenih je veći u FBiH nego u RS.

Tabela 13: Procjene negativnih uticaja Covid-19 na zaposlenost

Pitanje	FBiH	RS	BD
Pitanje 14. Koliko privrednih subjekata u JLS je u potpunosti zaustavilo rad? (broj)	197	275	
Pitanje 14. Koliko privrednih subjekata u JLS je u potpunosti zaustavilo rad? (%)	28,14	68,75	50
Pitanje 17. Koliko osoba je ostalo bez posla? (broj)	1.765	947	300

U 10 JLS donesene su strategije za ublažavanje posljedica po privredu (6 u FBiH, 3 u RS te BD) a u jednoj JLS u FBiH u toku je bila izrada programa mjera. Radi ublažavanja posljedica krize, 65% JLS je osiguralo poticaje poslodavcima/poslodavkama (8 u FBiH, 6 u RS i BD).

Najčešće mjere koje su JLS provodile bile su subvencionisanje komunalnih taksi, zakup reklamnih panoa, subvencionisanje kamata (5 u FBiH, 2 u RS), te politike zakupnina koje su u vlasništvu JLS (3 u FBiH i 3 u RS).

Realokaciju budžeta u cilju ublažavanja krize vršilo je 13 JLS (7 u FBiH, 5 u RS i BD). Različito su JLS odgovarale na pitanje kako su usmjeravale svoja sredstva. Najčešće su se sredstva usmjeravala na pomoć novim ranjivim grupama, nabavci zaštitne opreme, nabavci medicinske opreme, pomoći privredi...)

Devet JLS je pokrenulo i aktivnosti na prikupljanju donatorskih sredstava.

Najbolje prakse: slučaj Bijeljina:

Gradska uprava Grada Bijeljina je, na osnovu inicijative Privrednog savjeta Grada Bijeljina, pokrenula aktivnosti na prikupljanju donatorskih sredstava u okviru humanitarne akcije „Respirator za Srpsku“, a koju je inicirao jedan bijeljinski privrednik i vlasnik kompanija „Elvaco metpro“ i „TRB“.

Prikupljena sredstva su uplaćivana na žiro-račun Gradske organizacije Crvenog krsta Bijeljina, a utrošena su na osnovu iskazanih potreba u JZU Bolnica „Sveti vračevi“, a koje su iskazane na sastancima Gradskog štaba za vanredne situacije.

U akciji je učestvovalo preko 100 privrednih subjekata i javnih ustanova, a toj akciji se pridružio i veliki broj fizičkih lica.⁴

U 16 JLS (9 u FBiH, 6 u RS i BD) privredni subjekti su aktivnosti preorijentisali na prevenciju Covid-19 (proizvodnja zaštitne opreme i sredstava).

Devet JLS (5 u FBiH i 4 u RS) su dodjeljivale javne površine za poljoprivredu (tabela 14).

⁴ Zaključno s danom 4. 5. 2020. godine, na račun Gradske organizacije Crvenog krsta Bijeljina uplaćeno je ukupno 2.649.876,01 KM. Tim iznosom kupljeno je: portabilni prenosni respirator TRILOGY 202 PHILIPS – 1 KOM (Bolnica „Sv. Vračevi“); monitor Vitavue 10 – 5 KOM (Bolnica „Sv. Vračevi“); monitor Draeger VISTA 120 – 5 KOM (Bolnica „Sv. Vračevi“); zaštitna odijela – 200 KOM, viziri – 200 KOM, zaštitne naočare – 100 KOM (CJB Bijeljina, Dom zdravlja Bijeljina, Bolnica „Sv. Vračevi“); zaštitna odijela – 17 KOM, medicinski viziri – 17 KOM, zaštitne naočare – 17 KOM (Dom zdravlja Bijeljina); respiratori AVENTA-M – 50 KOM; defibrilator CARDIO AID 260B – 1 KOM (Dom zdravlja Bijeljina); laminarna komora Safe Fast Top 212-D – 1 KOM (Bolnica „Sv. Vračevi“).

Tabela 14: Pitanje 23.1 - Kome su se dodjeljivale javne površine za poljoprivredu?

	FBiH	RS
Privrednim subjektima	4,0	2,0
Fizičkim licima	4,0	4,0

Petnaest JLS smatra da bi imalo koristi od podrške projekta, ali data su samo 3 prijedloga i to:

1. Grant za formiranje zadruga,
2. Pomoć onima koji se ne nalaze u Registru PG, a žele da proizvode,
3. Pružanje kompletne podrške od organizovanja proizvodnje, instaliranja modularnih plastenika i njihovog prilagođavanja svakom domaćinstvu.

1.5 Komunikacija s građanima

Sedamdeset odsto JLS (10 u FBiH, 5 u RS i BD) ima strategiju za odnose s javnošću koja uključuje komunikaciju u kriznim situacijama. U 16 JLS krizni štab je redovno održavao konferencije za javnost. Također korištenje društvenih mreža i drugih vidova komunikacije je izraženo u oba entiteta i prisutno u BD.

Slika 7: Prikaz odgovora po entitetima za sistem informisanja

Mjesne zajednice su imale značajnu ulogu i u pravovremenom informisanju građana. Sve JLS (1 neodgovoreno) su izjavile da su angažovale MZ, formalno putem naredbe ili usmeno odnosno telefonski.⁵

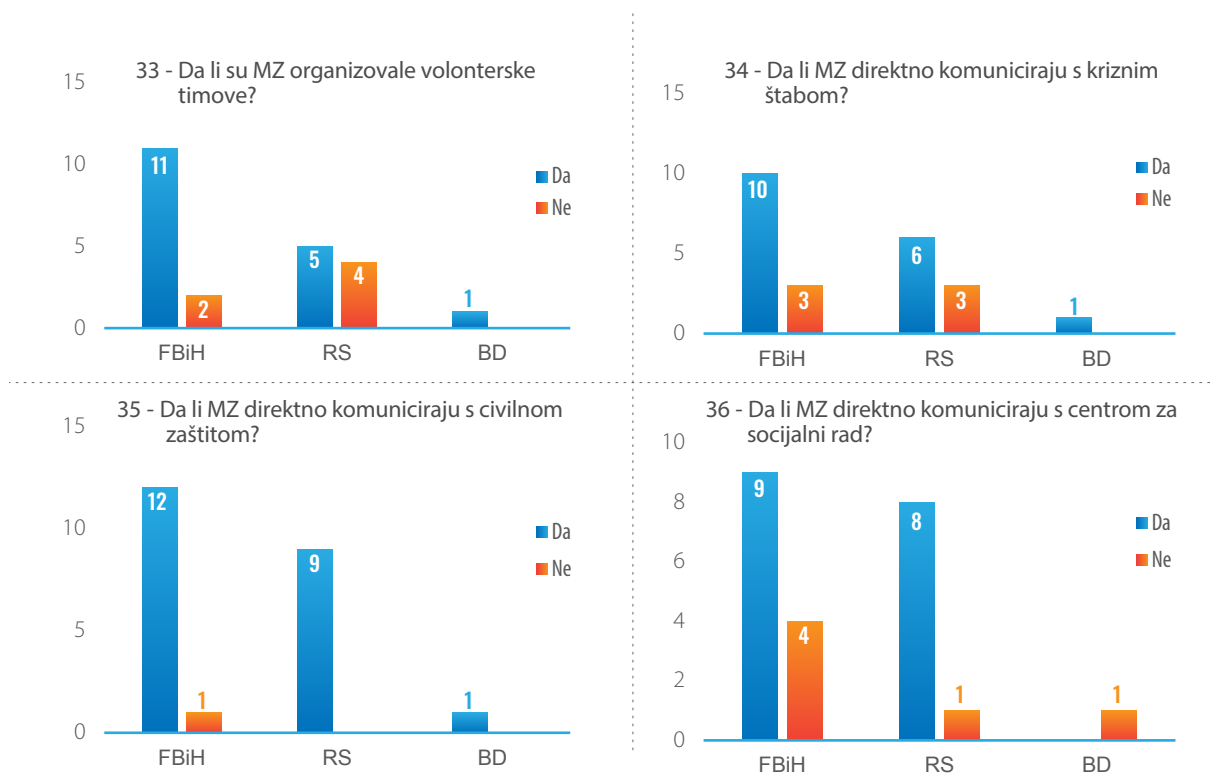
U pogledu informisanja građana, JLS su najviše poteškoća identifikovale u neadekvatnom izvještavanju medija i društvenih mreža, što se ogledalo kroz površnost izvještavanja i lažne vijesti (F BiH 3; RS 2 i BD). Dvije JLS (po jedna u oba entiteta) su izjavile da su naredbe koje su objavljivane bile nerazumljive za opće stanovništvo, jer su bile napisane pravnim jezikom. Skoro pola anketiranih, tačnije 11 JLS (7 u FBiH i 4 u RS) je izjavilo da je imalo problema s dezinformacijama u njihovoj JLS. Većina tih problema prevaziđena je s dodatnim pojašnjavanjem informacija (4 u FBiH, 3 u RS i BD).

1.6 Uloga mjesnih zajednica

Mjesne zajednice u toku pandemije su najčešće bile uključene u aktivnosti mapiranja ranjivih kategorija i distribucije paketa (hrana, sredstva za dezinfekciju, i slično). Najčešće je to bilo putem naredbe (6 u FBiH i 1 u RS), odluke (4 u FBiH i 2 u RS), instrukcije (u BD), te uputstva (2 u FBiH i 2 u RS). Pet JLS (1 u FBiH i 4 u RS) je bilo neformalno angažovano.

U 17 JLS (11 u FBiH, 5 u RS i BD) mjesne zajednice su organizovale volonterske timove. Mjesne zajednice su direktno komunicirale s kriznim štabom u 17 JLS. Devedeset šest odsto JLS je izjavilo da su mjesne zajednice komunicirale sa civilnom zaštitom (12 u FBiH, 9 u RS i BD), a 74% JLS je izjavilo da su mjesne zajednice direktno komunicirale sa CSR (9 u FBiH i 8 u RS), (slika 8).

Slika 8: Pitanja od 33 do 36

⁵ Mnoge JLS nisu shvatile to pitanje: neke su odgovarale kao da je pitanje bilo na koji način su MZ ili JLS informisale javnost.

U 12 JLS (7 u FBiH, 4 u RS i BD) mjesne zajednice su bile uključene i u poslove dezinfekcije.

U 70% JLS zabilježen je primjer ženskog liderstva ili volonterske inicijative (9 u FBiH, 6 u RS i BD). Odabrani primjeri su prikazani u tabeli 15.

Tabela 15: Odabrani primjeri ženskog liderstva

FBiH	RS	BD
„Udruženje žena za ruralni razvoj je pokrenulo akciju izrade zaštitnih maski za stanovništvo gdje je odrađen dobar dio korisnog rada i trenutno svi stanovnici koji se kreću na javnim površinama mogu dobiti masku kako bi izbjegli sankcije propisane mjerama borbe protiv širenja koronavirusa.” (Pale)	„Volonterski tim koji su činili Milica Likić, Dragana Kozić, Ljiljana Kozić, Petar Novokmet i Stefan Pepić obišli su svako domaćinstvo i izvršili podjelu zaštitnih maski i rukavica kao i letaka s uputstvima za ponašanje građana tokom trajanja pandemije koje je izdao Opštinski krizni štab.” (Ljubinje)	„Izrada i šivenje zaštitnih maski kao i donacija istih. Više osoba u ovom trenutno.” (op. a. više osoba je trenutno uključeno). (BD)

Četrnaest JLS je izjavilo da je pokrenulo akcije prikupljanja sredstava/pomoći unutar MZ (9 u FBiH, 4 u RS i BD), a najvećim dijelom radilo se o prikupljanju paketa (7 u FBiH, 3 u RS i BD) te prikupljanju novčanih sredstava (4 u FBiH i 3 u RS). Pored navedenih, bilo je i drugih aktivnosti kao što su osiguranje tehničkih pomagala za nastavu, angažovanje dijaspore, kupovina teško nabavljivih lijekova, šivanje maski.

Protok informacija između JLS i MZ uglavnom se odvijao direktno – neformalno (telefon, mobilna aplikacija, Viber), (7 u FBiH i 4 u RS), ili indirektno (putem medija, web-stranice i društvenih mreža), (4 u FBiH i 6 RS). U FBiH je 5 JLS izjavilo da je komuniciralo direktno pisanim putem.

Najbolje prakse - Udruženje žena „EVA“ Rudo

Zahvaljujući Opštini imamo veliki prostor, zahvaljujući UNDP –ReLOaD imamo šivaće mašine i prošle smo obuku krojenja i šivenja koje su nam u ovom trenutku puno značile, brzo smo se organizovale i dajemo naš mali doprinos za sve i za našu lokalnu zajednicu.

Deset JLS je koristilo društveni centar u toku pandemije (4 u FBiH i 6 u RS), i to u najvećoj mjeri radi održavanja sastanaka, mada su ga neki koristili i radi skladištenja paketa, podjele vaučera, informisanja građana, te organizovanja *online* radionice.

JLS smatraju da je najvažnija uloga koju mjesne zajednice imaju pomoć osobama u potrebi (4 u FBiH, 6 u RS), evidentiranje osoba u potrebi (6 u FBiH, 3 u RS), te protoku informacija od JLS do stanovništva (4 u FBiH, 5 u RS i BD).

Prisutna je raznolikost u odgovorima kako JLS vide ulogu mjesne zajednice, ali su spriječene da to obavljaju. Neki od prijedloga su uspostavljanje i opremanje kancelarija i profesionalizacija MZ, izdavanje dokumenata (1 u FBiH), uspostavljanje volonterizma (1 u FBiH, 1 u RS), kontrola poštivanja mjera (1 u RS).

Nadalje, 5 JLS (3 u FBiH, 1 u RS i BD) smatra da bi mjesne zajednice trebale obavljati određene usluge kao što je zaprimanje određenih zahtjeva, izdavanje dokumenata odnosno obavljanje poslova matičnog ureda, prikupljanje dokumentacije po javnim pozivima; 2 JLS u FBiH smatraju da bi mjesne zajednice trebale preuzeti komunalne poslove, a po jedna JLS u oba entiteta smatra da bi mjesne zajednice trebale da izrade socijalnu kartu stanovništva i/ili ličnu kartu MZ.

Dvanaest JLS (7 u FBiH i 5 u RS) smatra da su materijalna sredstva najveća potreba njihovim mjesnim zajednicama, a 10 ih smatra (6 u FBiH, 3 u RS i BD) da su to finansijska sredstva.

Interesantno je spomenuti slučaj jedne općine koji oslikava uspješnost kriznog menadžmenta: „Prije samog proglašenja pandemije JLS se aktivno pripremala na moguće scenarije tokom pandemije što je definitivno pozitivno iskustvo, također aktivna komunikacija s građanima je bila pozitivna.“ (Općina Žepče)

2. Efekti pandemije koronavirusa na partnerske MZ

2.1 Uloga mjesne zajednice

Od ukupnog broja anketiranih, 83% (105) MZ je bilo angažovano na prevenciji širenja Covid-19. MZ koje nisu bile angažovane na prevenciji virusa pripadaju općinama Ljubinje (4), Nevesinje (4), Zenica (4), Banja Luka (2), Bijeljina (2), Tešanj (2), Rudo (1) i Brčko.

Osamdeset odsto MZ je izjavilo da je JLS angažovala mjesnu zajednicu na prevenciji širenja virusa i to najčešće putem naredbe, odluke ili uputstva.

Najčešći zadaci koji su se dodjeljivali MZ su:

1. praćenje provođenja mjera (22 mjesne zajednice: Banja Luka 1, Gračanica 1, Gradačac 3, Ključ 1, Laktaši 3, Ljubuški 6, Sanski Most 5, Tešanj 2);
2. pomaganje osobama kojima je zabranjeno kretanje (15 mjesnih zajednica: Sanski Most 5, Brčko 2, Gradiška 2, Brčko 2, Žepče 1, Banja Luka 1, Gradačac 1, Ključ 1, Nevesinje 1);
3. podjela paketa (15 mjesnih zajednica: Laktaši 5, Gradiška 2, Kotor Varoš 2, Tešanj 2, Banja Luka 1, Gračanica 1, Ljubinje 1, Nevesinje 1).

Pored toga, mjesne zajednice su bile angažovane na informisanju stanovnika, dezinfekciji javnih površina, dijeljenju zaštitne opreme, aktivnostima vezanim za podsticanje poljoprivrede te podjeli novčanih sredstava.

U najvećoj mjeri uloga MZ se ogledala u aktivnostima:

1. koordinacije između MZ i općine, MZ i kriznih štabova, kontrole samoizolacije (45 mjesnih zajednica i to: Banja Luka 1, Bijeljina 2, Brčko 3, Gračanica 6, Gradačac 6, Gradiška 3, Ilijaš 4, Jablanica 4, Ključ 5, Kotor Varoš 4, Laktaši 6, Ljubuški 5, Nevesinje 1, Olovo 6, Pale FBiH 2, Petrovo 1, Rudo 1, Sanski Most 6, Stari Grad Sarajevo 6, Tešanj 4, Visoko 2, Zenica 1, Žepče 4);
2. podizanja svijesti o novom koronavirusu, Covid-19 (40 mjesnih zajednica: Banja Luka 2, Brčko 3, Gradačac 2, Gradiška 4, Ilijaš 4, Jablanica 4, Kotor Varoš 2, Laktaši 4, Ljubinje 3, Nevesinje 1, Petrovo 5, Sanski Most 1, Tešanj 2, Zenica 1, Žepče 2).
3. podjele paketa kao što su prehrana, dezinfekciona i zaštitna sredstva te sjeme za sjetvu (39 mjesnih zajednica: Banja Luka 2, Bijeljina 3, Gračanica 3, Gradačac 3, Gradiška 2, Ilijaš 1, Ključ 1, Kotor Varoš 5, Ljubuški 6, Nevesinje 1, Olovo 1, Rudo 3, Sanski Most 1, Stari Grad Sarajevo 3, Tešanj 2, Visoko 2);
4. pomoći osobama 65+ kao što je plaćanje računa, nabavka lijekova, hrane (39 mjesnih zajednica: Banja Luka 2, Bijeljina 1, Brčko 3, Gračanica 1, Gradačac 1, Gradiška 2, Ilijaš 1, Jablanica 4, Ključ 4, Kotor Varoš 4, Ljubuški 1, Nevesinje 1, Olovo 1, Rudo 2, Sanski Most 1, Stari Grad Sarajevo 2, Tešanj 2, Visoko 1, Zenica 1 i Žepče 2).

Pet MZ nije bilo zadovoljno radom MZ u toku pandemije i to: MZ Karanovac, Lauš II, Krtova, Novo Naselje, Strgačina.

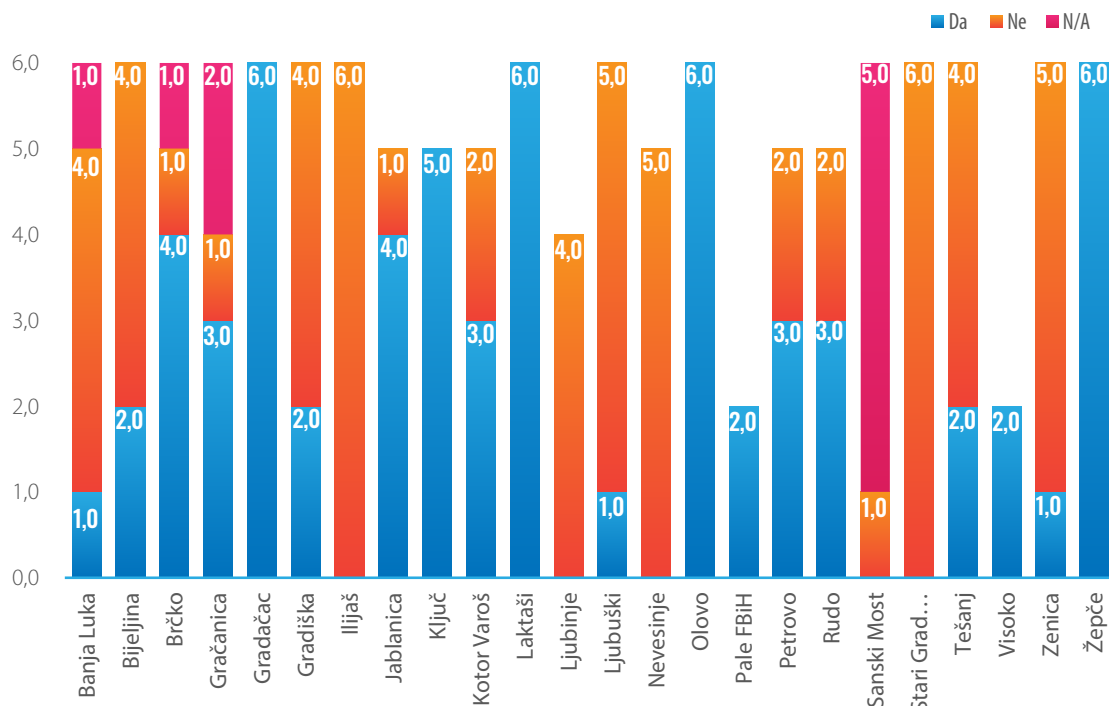
Mjesne zajednice su izrazile zadovoljstvo njihovim doprinosom u pogledu doniranja paketa (22 mjesne zajednice), komunikacijom i koordinacijom (10 mjesnih zajednica) te ulogom u podizanju svijesti kod građana i pomoći starima (po 9 mjesnih zajednica). Pored toga, MZ su navodile pozitivne strane kao što su: agilnost volontera, poštivanje mjera, proaktivnost, saradnja sa CZ i/ili Crvenim krstom/križom, pravovremenost.

Ukupno 27 mjesnih zajednica je izrazilo negativne stavove u pogledu dešavanja za vrijeme pandemije. Najviše ih se osvrnulo na loše upravljanje krizom kao što su koordinacija, loša uputstva, organizovanost, nepripremljenost

(10 mjesnih zajednica: Brčko 1, Laktaši 2, Nevesinje 1, Petrovo 3, Rudo 1, Sanski Most 1, Žepče 1). U manjoj mjeri negativne strane su bile i nedovoljno zaštitne opreme, nedovoljno zaštitnih sredstava, nepostojanje listi socijalnih kategorija u potrebi.

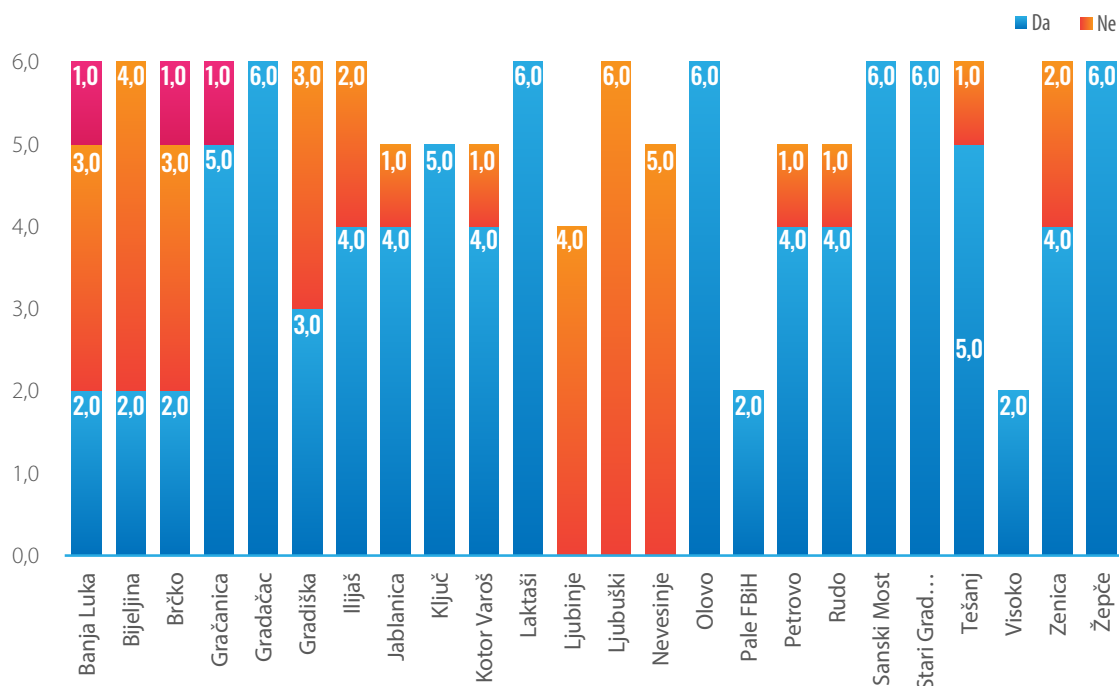
Četrdeset osam odsto mjesnih zajednica je navelo da komunicira s kriznim štabom za vanredne situacije (slika 9).

Slika 9: Pitanje 5 - Da li vaša MZ direktno komunicira s kriznim štabom/štabom za vanredne situacije?

Trideset sedam mjesnih zajednica je izjavilo da ne pomaže rad civilne zaštite. Ipak dominira saradnja između MZ i CZ. U tri JLS sve MZ su izjavile da nemaju saradnju sa CZ i to Ljubinje, Ljubuški i Nevesinje (slika 10).

Slika 10: Pitanje 6 - Da li vaša MZ pomaže rad službe civilne zaštite u pandemiji?

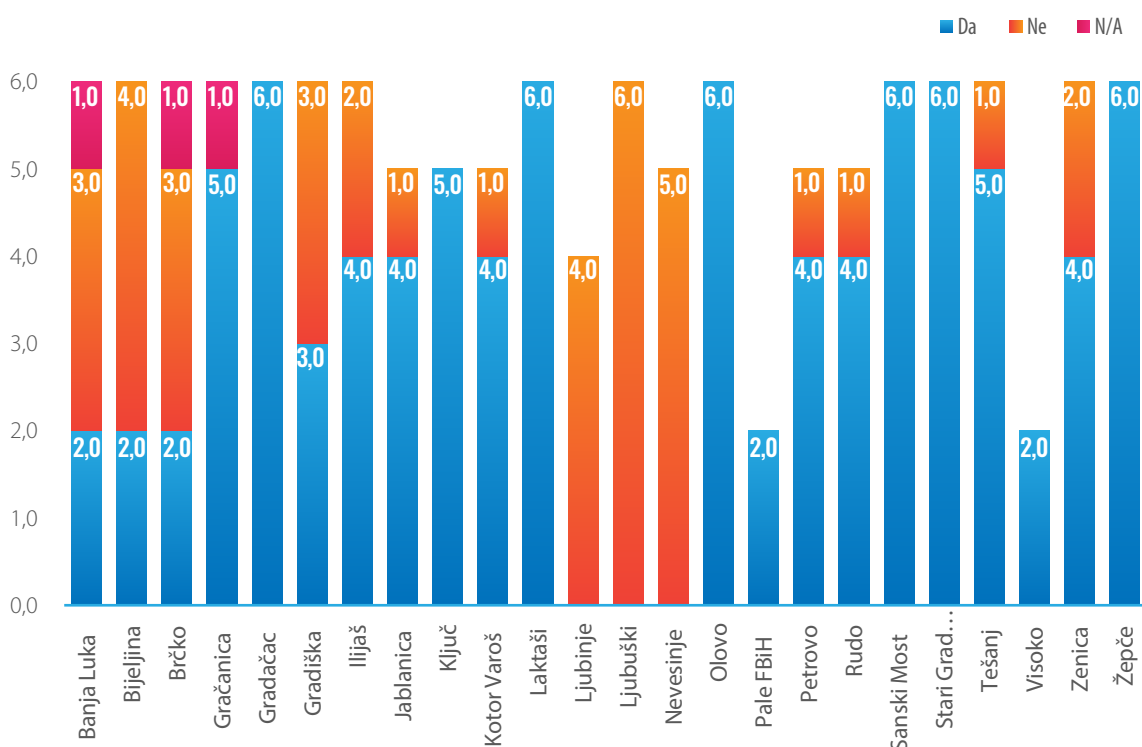
Tri najznačajnije saradnje MZ i CZ u toku pandemije ostvarene su kroz:

1. kontrolu provođenja mjera prema grupama i pojedincima (24 mjesne zajednice);
2. distribuciju namirnica (21 mjesna zajednica);
3. provođenje aktivnosti dezinfekcije i podjele higijenskih sredstava (20 MZ).

Pored toga, saradnja se odvijala i putem informisanja građana o odlukama i uputstvima CZ, praćenja stanja osoba koje se nalaze u socijalnoj zaštiti i informisanje CZ o tome. U toku pandemije saradnja se odvijala i na aktivnostima gašenja požara.

Ukupno 69 MZ je ostvarilo saradnju sa CSR. JLS u kojima saradnja nije ostvarena ni u jednoj MZ su Ljubinje, Ljubuški i Nevesinje.

Slika 11: Pitanje 7 - Da li je vaša MZ ostvarila saradnju sa CSR?

Najvećim dijelom saradnja između MZ i CSR je ostvarena putem:

1. sastavljanja i/ili ažuriranja spiskova socijalno ugroženih kategorija te njihovog dostavljanja CSR (45 mjesnih zajednica i to: Banja Luka 2, Bijeljina 1, Brčko 2, Gračanica 2, Gradačac 2, Gradiška 1, Ilijaš 4, Jablanica 1, Ključ 3, Kotor Varoš 3, Laktaši 4, Ljubinje 2, Olovo 3, Petrovo 3, Rudo 1, Sanski Most 5, Tešanj 5, Visoko 1);
2. dostavljanja paketa socijalnim kategorijama (37 mjesnih zajednica: Banja Luka 4, Gračanica 2, Gradačac 4, Gradiška 3, Ključ 3, Kotor Varoš 4, Laktaši 6, Ljubinje 1, Olovo 1, Pale FBiH 1, Rudo 2, Tešanj 5 i Žepče 1).

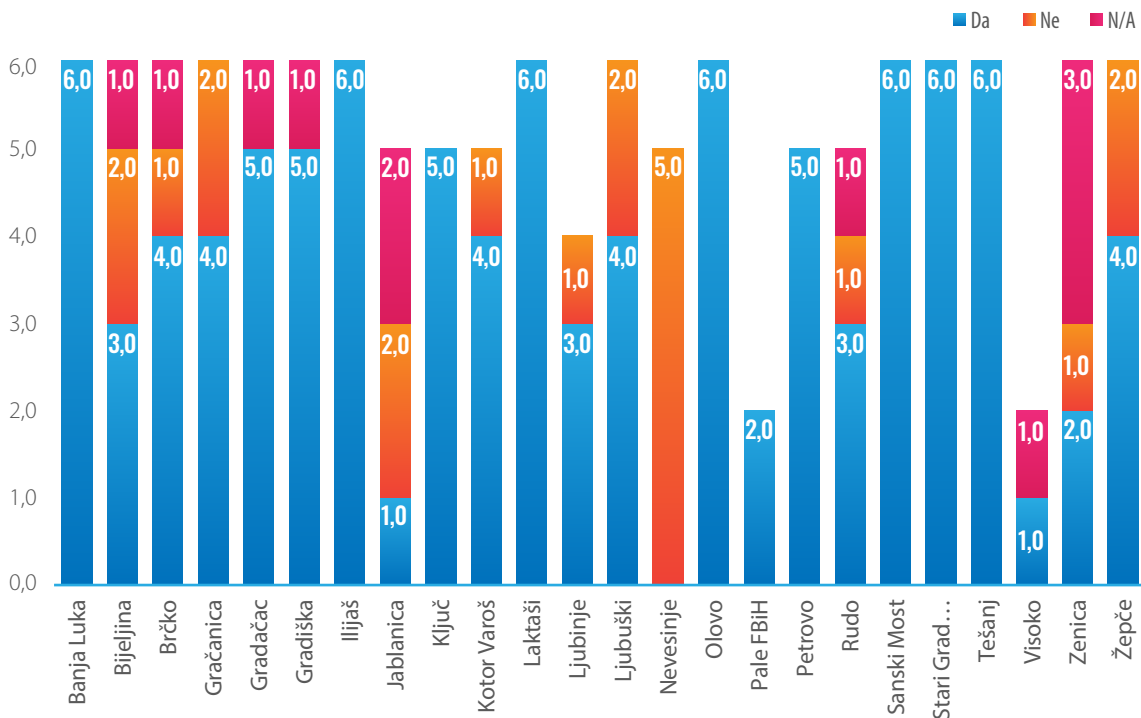
MZ su saradivale i s Crvenim krstom/križom (npr. konsultacije prilikom podjele pomoći, razmjena podataka o potrebama...), policijom i drugim inspekcijama (npr. pomaganje u evidentiranju i obilasku osoba u samoizolaciji, praćenje poštivanja karantina i prijava kršenja karantina), javnim komunalnim preduzećima (npr. dezinfekcija stubišta i ulaza...), zdravstvenim ustanovama (npr. prijevoz bolesnih, pomoć apotekama za dostavu neophodnih lijekova...), vatrogasnim jedinicama (npr. dezinfekcija), vjerskim zajednicama (razmjena informacija...), općinama (npr. vođenje spiskova, informisanje o potrebama...), školom (npr. podjela kompjuterske opreme za *online* nastavu).

MZ su navele da su najčešće informacije dobijale putem telefona (89), e-maila (63), dopisa (60). Pored toga, kao vid komunikacije prisutni su i mediji i društvene mreže, Viber, te direktni kontakt.

Samo 7 mjesnih zajednica ne dobija informacije o potrebama stanovništva u MZ i to: 2 u Bijeljini, 2 u Jablanici, 1 u Nevesinju i 1 u Žepču. Najčešće informacije o potrebama dolaze telefonom (92) ili direktno od osobe (81). Pored toga, mjesne zajednice informacije o potrebama stanovništva dobijaju putem Vibera (39), društvenih mreža (39), te preko drugih osoba (10).

Šesnaest odsto MZ nije dobijalo informacije o ranjivim kategorijama (slika 12). Nevesinje je jedina JLS u kojoj su sve MZ izjavile da ne dobijaju informacije o ranjivim kategorijama.

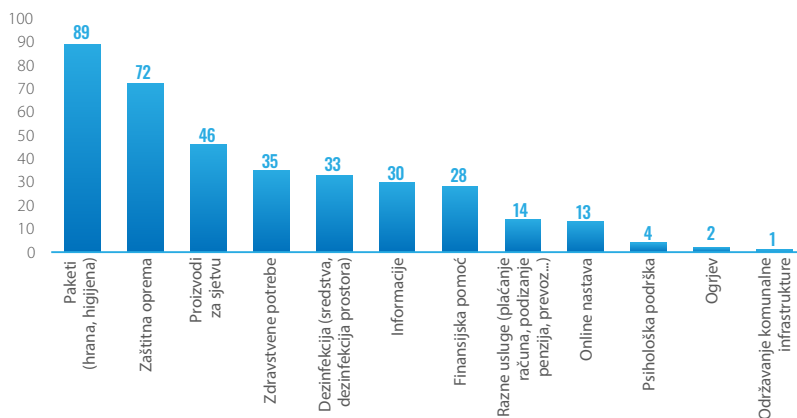
Slika 12: Pitanje 11 - Da li dobijate informacije o ranjivim kategorijama?

MZ najčešće dobijaju informacije o ranjivim kategorijama od drugih građana (49), ali i direktnim putem (41), preko CSR (17), Crvenog krsta/križa (10), JLS (16), civilne zaštite (3), vjerskih organizacija (5).

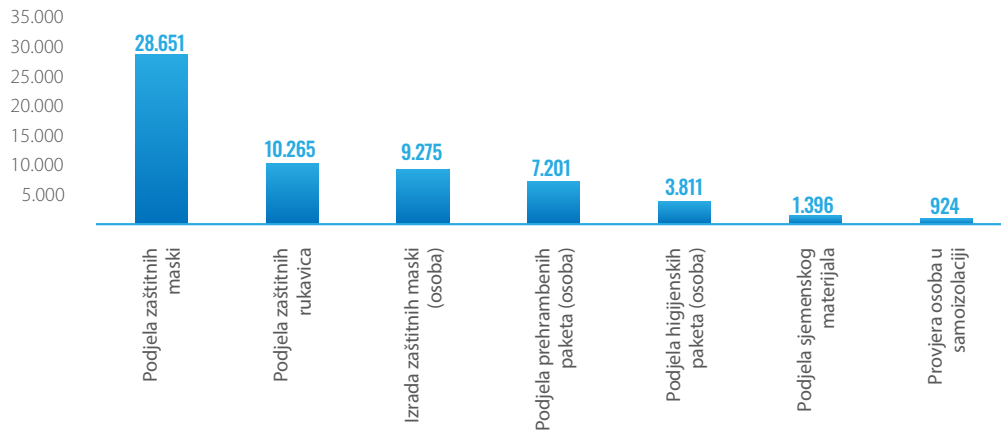
Najčešći zahtjevi/molbe koje su MZ dobijale od građana u pandemiji su zahtjevi za pakete (prehrambeno-higijenske), zaštitnu opremu, zahtjev za neophodne proizvode za sjetvu, zdravstvene potrebe (slika 13).

Slika 13: Pitanje 12 - Koji su najčešći zahtjevi/molbe koje dobijate od građana MZ u pandemiji?

Samo 11% (14) MZ je izjavilo da nije učestvovalo u pomaganju ranjivim kategorijama, tamo gdje jesu to se najčešće odnosilo na nabavku prehrambenih namirnica, lijekova, te plaćanje računa, što je najčešće bilo posredstvom JLS.

Slika 14: Procijenjeni broj osoba koje su pokrivena sa svakom od aktivnosti koju su provodile MZ

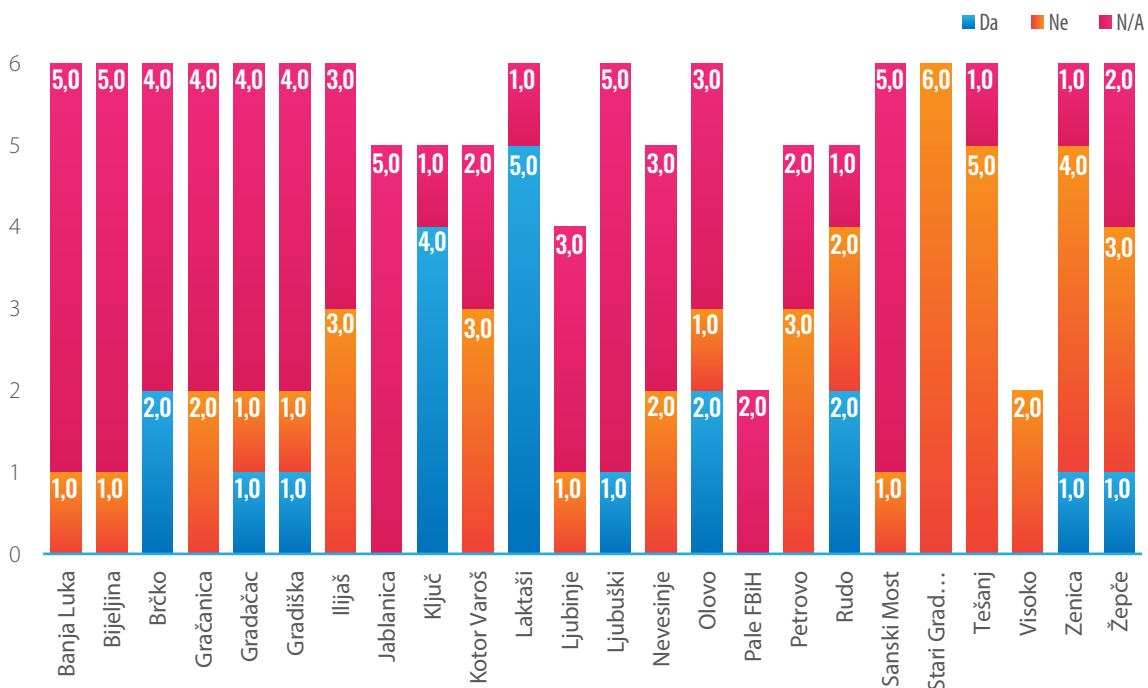

Napomena: za svako potpitanje od 13.3.1 do 13.3.9 (vidi Aneks) u prosjeku je bilo 75 mjesnih zajednica koje nisu odgovorile, tako da je moguće da se radi i o većem broju osoba koje su obuhvaćene nekom od aktivnosti.

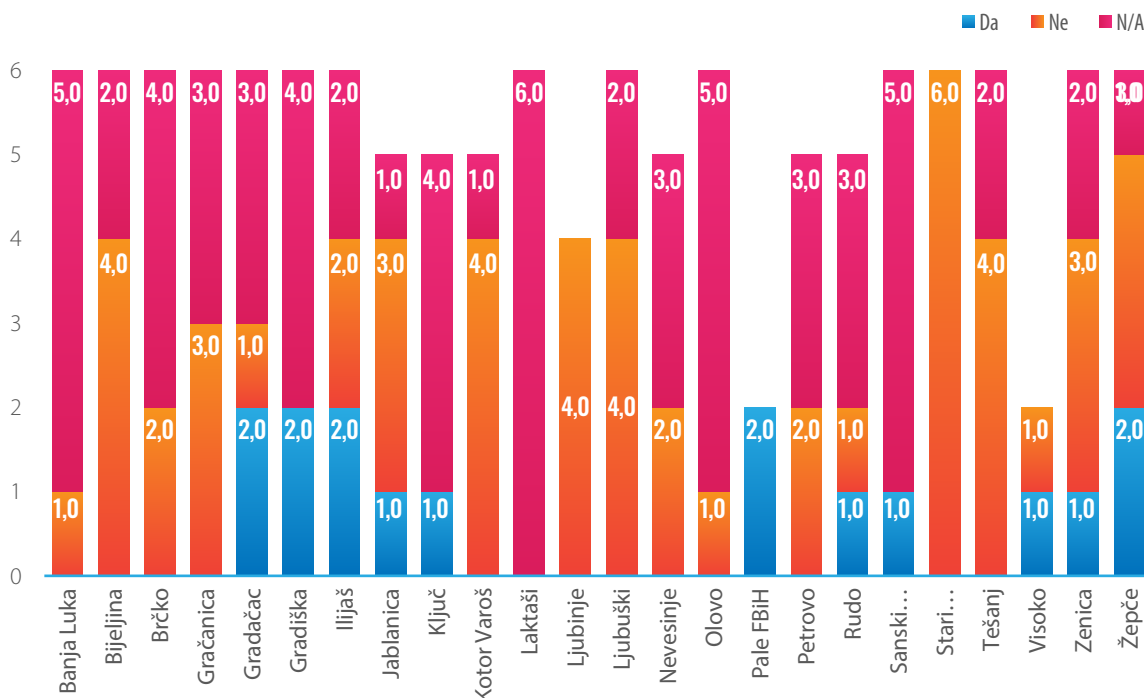
U toku pandemije posebno je bilo ugroženo stanovništvo starije od 65 godina radi privremene zabrane kretanja. Mjesne zajednice su ovoj kategoriji najčešće pomagale nabavkom lijekova (48), podjelom higijensko-prehrambenih paketa (44) te obavljanjem kupovine (41). Pored toga, pomagali su im i savjetovanjem, informisanjem (25), novčano (5), podjelom zaštitne opreme i dezinfekcijskih sredstava (11), plaćanjem računa (15), podizanjem penzija (4), te ostalim uslugama kao što je pomoć u kući ili prijevoz (20).

Nešto više od pola MZ je uočilo da se pojavljuju nove ranjive osobe koje tradicionalno nisu ranjive. Samo 20 MZ je odgovorilo da postoji sistem podrške za te kategorije, a 42 da ne postoji sistem podrške. Trideset osam odsto MZ je izjavilo da, iako trenutno nemaju sistem podrške za nove ranjive kategorije, on je u fazi pripreme (slike 15 i 16 za pitanja 13.6 i 13.7).

Slika 15: Pitanje 13.6 - Da li postoji sistem podrške za nove ranjive kategorije?

Slika 16: Pitanje 13.7 - Da li je u pripremi sistem podrške za nove ranjive kategorije?

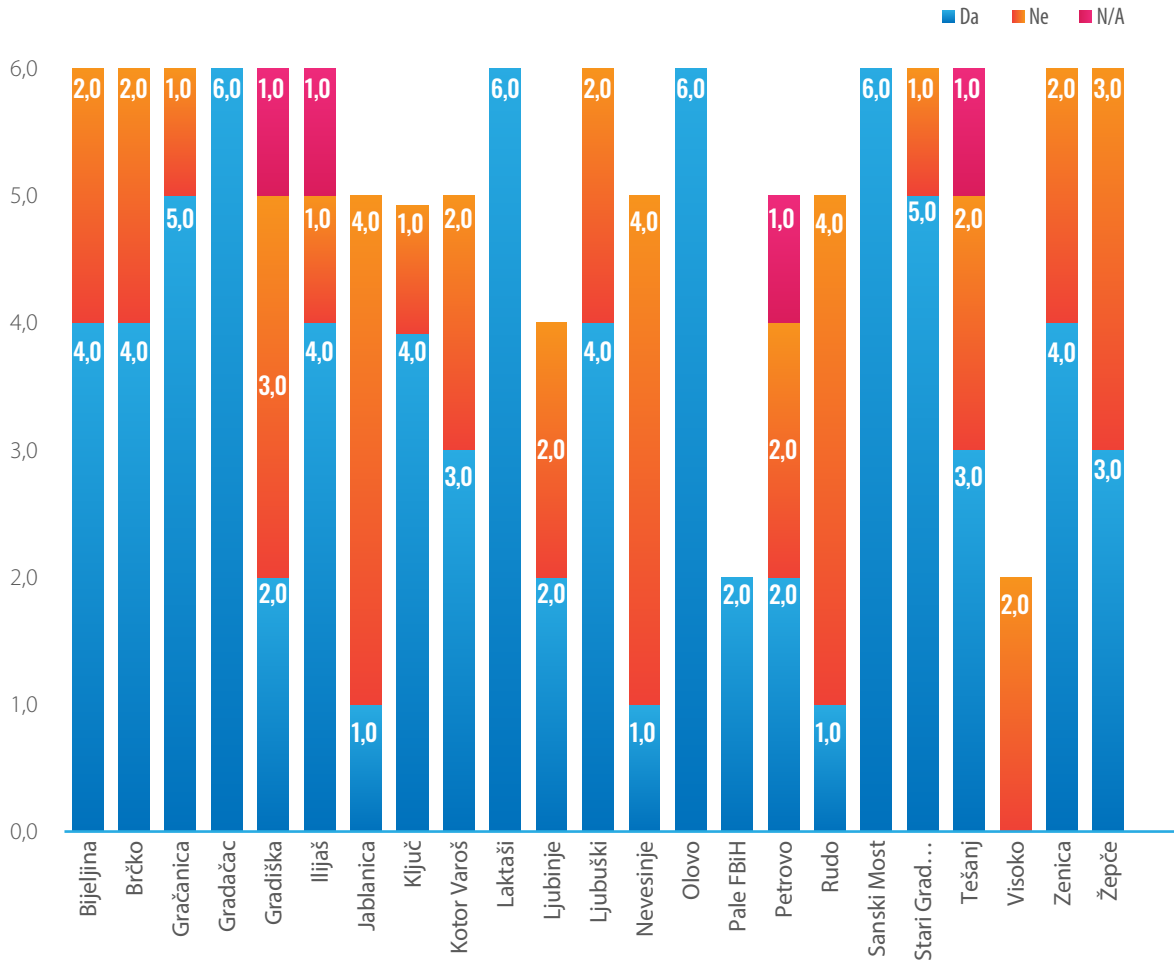

MZ smatraju da bi najkorisnija podrška vlade bila u privredi i poljoprivredi (10), pribavljanju osnovnih namirnica (7), tržištu rada (5), psihološkom savjetovalištu (5), osiguranju lijekova (3), tehničkoj podršci *online* nastave (3).

Trideset šest MZ je izjavilo da pomaže djeci u praćenju nastave na daljinu i to na razne načine kao što su: nabavka tehničke opreme (27), pristup internetu (10), koordinacija učenika, škole (6).

Značajna uloga MZ tokom pandemije je bila i u organizovanju volonterskih timova (82 ukupno) i to najčešće su dostavljali pakete pomoći (48), obavljali kupovinu za osobe kojima je bilo ograničeno kretanje (23), nabavljali lijekove (28). Jedino u JLS Visoko MZ nisu prijavile da su organizovale volonterske timove.

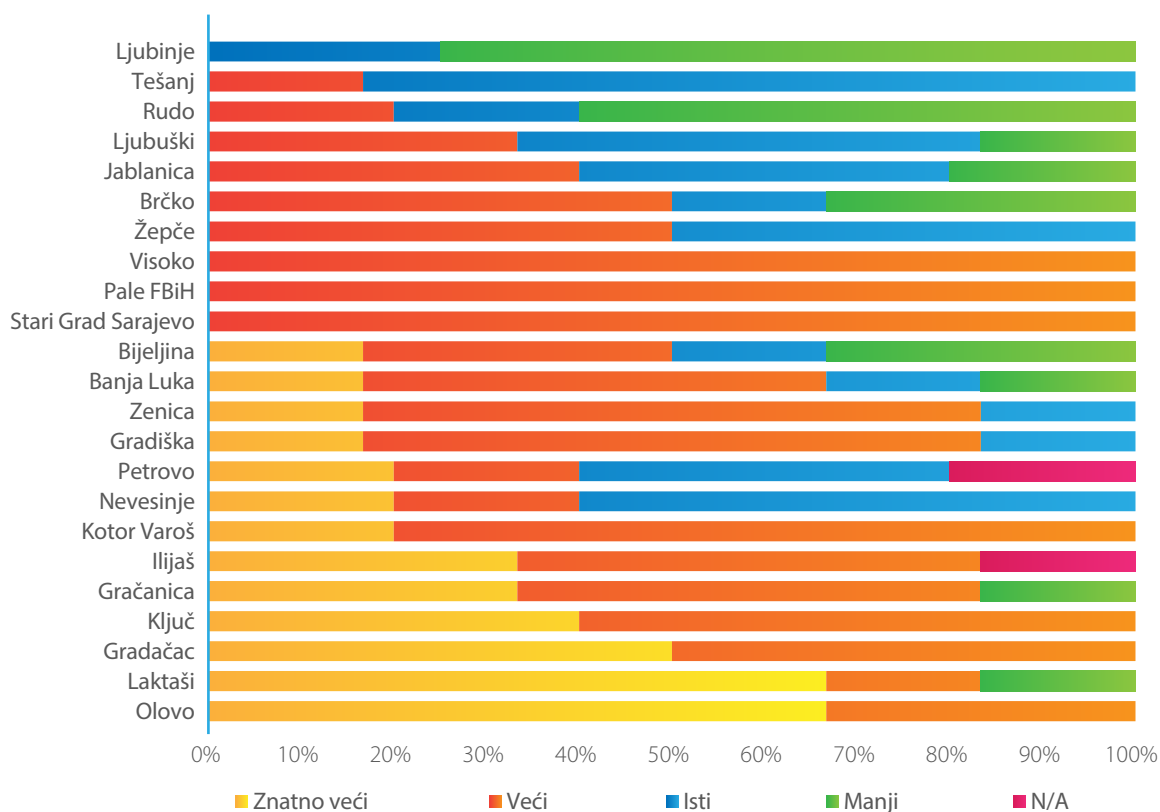
Slika 17: Pitanje 15 - Da li je vaša MZ organizovala volonterske timove?

Značajna uloga MZ je bila i u informisanju građana. Osamdeset jedan odsto (104) MZ je informisalo građane/ke za vrijeme pandemije. Informisanje se najčešće odvijalo po potrebi ili na dnevnoj osnovi, i najčešće putem društvenih mreža (81).

Šezdeset tri odsto MZ je imalo povećan obim angažmana (slika 18).

Slika 18: Pitanje 20 - Da li je obim vašeg angažmana i aktivnosti MZ u pandemiji, u odnosu na period prije krize, znatno veći, veći, isti, manji ili znatno manji?

Najveći broj MZ smatra da su informisanje stanovništva i koordinacija aktivnosti najvažnije uloge koju MZ imaju (76). Pored toga, njihov značaj predstavlja i opskrba potrepštinama kao što je dostavljanje paketa humanitarne pomoći (26), te identifikovanje socijalnih kategorija (12).

Dvadeset devet MZ smatra da bi one trebale imati i operativne nadležnosti kao što su rješavanje infrastrukturnih nedostataka, te preduzimanje određenih aktivnosti koje bi olakšale dobijanje raznih potvrda posebno u domenu matičnog ureda (29). Te aktivnosti dosta zavise od geografske pozicije same mjesne zajednice.

Mjesne zajednice smatraju da im je najveći izazov bio kako da pomognu osobama u potrebi, i to ne samo u materijalnom smislu nego i pružanju psihološke podrške, budući da se javio strah od neizvjesnosti.

Što se tiče pozitivnih strana, najviše se ističe solidarnost među ljudima kao i pravovremeno organizovanje.

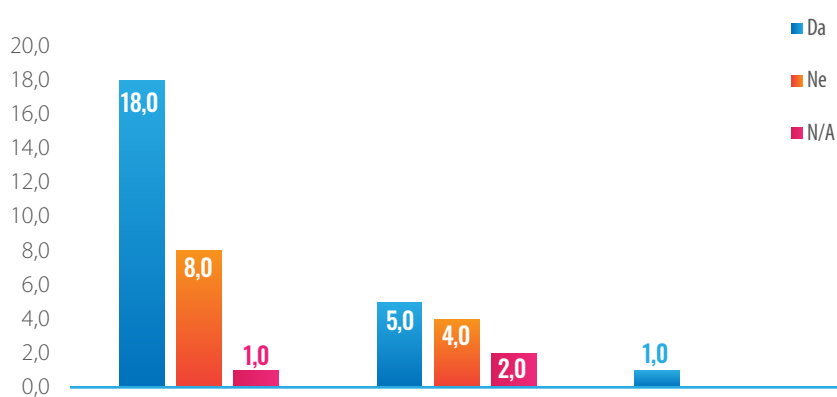
MZ su navele sljedeća negativna iskustva koja su uticala na njihov rad tokom pandemije: izražena depresija, dezinformacije, kršenje propisa o obaveznom nošenju maski i održavanju socijalne distance od strane donosioca odluka, nedostavljanje najavljene zaštitne opreme, kašnjenje podrške viših nivoa vlasti, manjak volontera, manjak i nepreciznost testova, formalna neuključenost MZ u sistem zaštite i spašavanja, nedefinisana uloga MZ, nepostojanje komunikacije između JLS i MZ, nepostojanje zaliha hrane, nepoštivanje mjera izolacije i drugih mjera, nepostojanje bilo kakve pomoći, otežan pristup zdravstvenim uslugama, predsjednik i članovi MZ su osobe starije od 65 godina, manjak transparentnosti u trošenju novca.

3. Efekti pandemije Covid-19: OCD

Opseg djelovanja anketiranih OCD je podrška mladima, kultura, pomoć ranjivim kategorijama, ravnopravnost spolova, poljoprivreda, građanska participacija (učestvovanje građana/ki u procesu donošenja odluka), sport i ekologija. U manjem broju anketom su obuhvaćene i OCD koje se bave informisanjem javnosti, zaštitom i spašavanjem, turizmom i zdravstvom.

Većini organizacija (62%) osnaživanje žena je jedno od polja djelovanja OCD (18 u FBiH, 5 u RS i 1 u BD), ali samo je u po 3 OCD u oba entiteta osnaživanje žena glavno polje djelovanja (slika 19).

Slika 19: Pitanje 6 - Da li je osnaživanje žena jedno od polja djelovanja vaše OCD?

Prosječan godišnji budžet anketiranih OCD iznosi 27.738 hiljada KM (medijana je 10.000 KM), a prosječan broj članova je 149 (medijana 72,5).

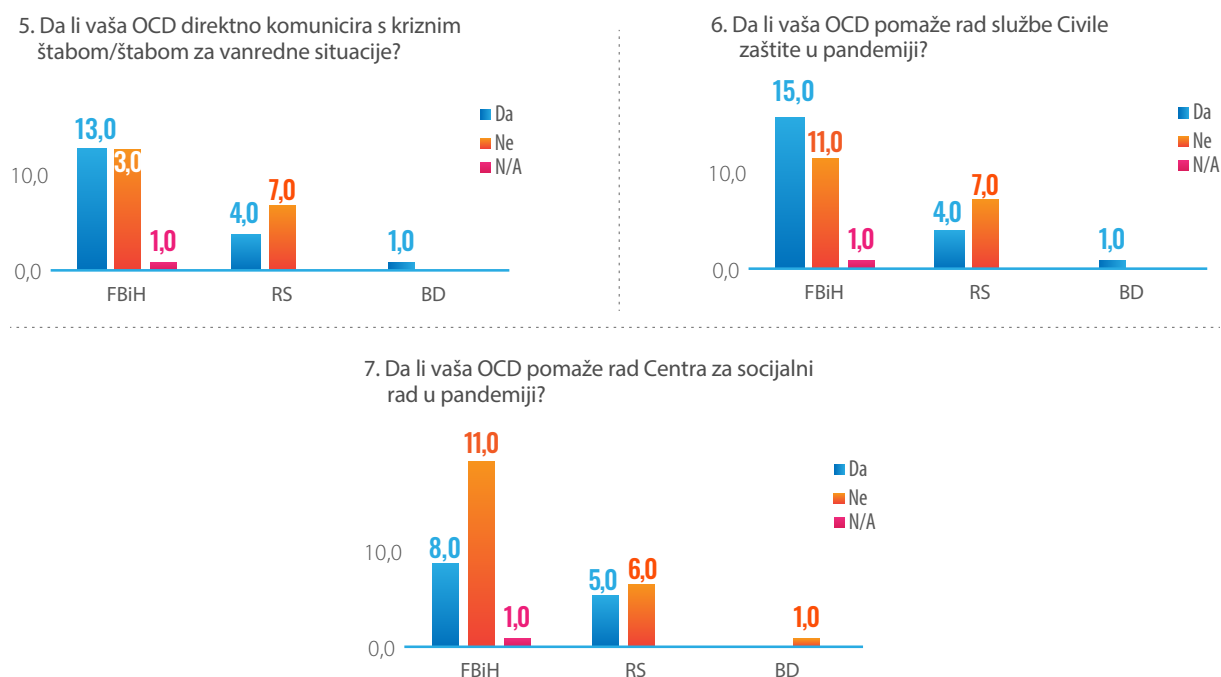
OCD su uglavnom bile angažovane na prevenciji širenja virusa na vlastitu inicijativu i svojim sredstvima (19 u FBiH, 6 u RS i 1 u BD), a u nešto manjem broju JLS je angažovala OCD na aktivnostima prevencije širenja virusa (13 u FBiH, 3 u RS, 1 u BD). Način angažovanja se uglavnom odvijao na neformalni način, usmeno ili inicijativom (4 u FBiH, 2 u RS i 1 u BD). Većina aktivnosti koju su OCD provodile su nabavka osnovnih potrepština (5 u FBiH, 2 u RS), prikupljanje, šivanje i dijeljenje zaštitne opreme (5 u FBiH i 1 u RS), te pomoć stanovništvu starijem od 65+, osobama u izolaciji te bolesnima (6 u FBiH i 1 u RS).

Pored toga, OCD su učestvovala u opremanju izolatorija, aktivnostima na očuvanju psihofizičkog zdravlja, opremanju škole tj. nabavci pomagala za učenike i dezinfekciji javnih površina.

Većina OCD je zadovoljna kako je odgovorila na izazove te posebno ističe pravovremenost i dobru organizovanost. Samo 5 organizacija je dalo mišljenje šta je moglo biti bolje urađeno. Tako npr. OCD iz RS smatra da bi trebalo unaprijediti *komunikacija na između OŠVS – OOCK*. Pored toga, OCD smatra da je *neophodno donositi, jasnije odluke i naredbe OŠVS vezano za sadžaj i način podjele pomoći a sa ciljem da potrebe najugroženijih budu zadovoljene*. Ostala četiri mišljenja su dale OCD iz FBiH te smatraju da bi utrošak finansijskih sredstava mogao biti bolji, da su nedostajali spiskovi u mjesnim zajednicama, nedostajala je zaštitna oprema, i postojala je stigmatizacija oboljelih od korone.

Slika 20 pokazuje da je najviše OCD u FBiH ostvarilo komunikaciju s civilnom zaštitom (15), a najmanje sa CSR (8). Što se tiče OCD u RS, najviše ih je ostvarilo saradnju sa CSR (5). U BD ostvarena je saradnja s kriznim štabom i civilnom zaštitom, ali ne i sa CSR.

Slika 20: Prikaz pitanja od 5 do 7

Aktivnosti koje su OCD provodile u toku pandemije su bile različite. Najviše su OCD provodile aktivnosti dostavljanja humanitarnih paketa (2 u FBiH i 6 u RS). Pored toga, provodile su i druge aktivnosti kao što su: distribucija zaštitne opreme, *online* edukacija, pružanje psihološke podrške, posjeta ugroženima, protok informacija.

Pojedine nevladine organizacije su samoinicijativno organizovale šivanje maski, koje su u tom periodu bile neophodne, a teško se dolazilo do njih. Neke OCD je angažovao i krizni štab, jer su već svojim radom i aktivnošću prepoznate kao OCD koje bi mogle pružiti određenu pomoć.

Potrebno je istaći značaj OCD posebno u onim slučajevima u kojima su one implementirale svoje aktivnosti pod principom „da niko ne bude zapostavljen“.

Prvi primjer najboljih praksi koji navodimo interesantan je jer je krizni štab prepoznao značaj OCD radi njihovog lokalnog djelovanja i uključio ih u neke aktivnosti na ublažavanju posljedica pandemije. OCD su samostalno preduzimale aktivnosti koje su dovele do njihove prepoznatljivosti u cijeloj Bosni i Hercegovini.

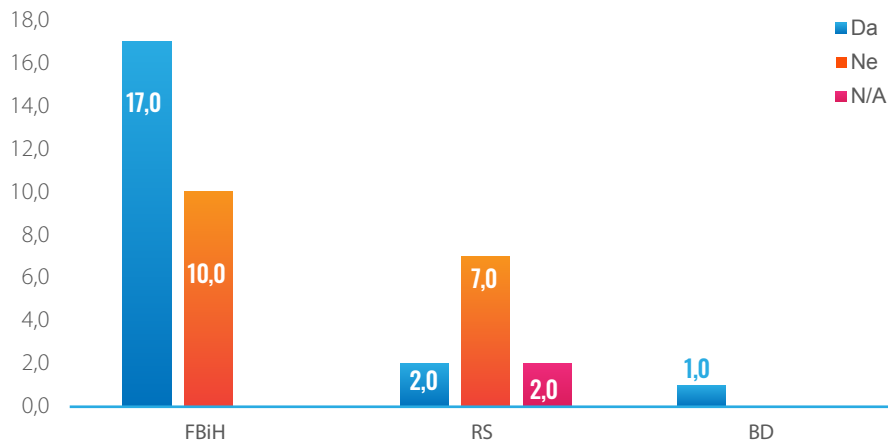
Drugi primjer govori o tome kako je više prethodno implementiranih projekata dovelo do toga da OCD bude korisna za zajednicu u kojoj djeluje.

Najbolje prakse - Udruženje „Generacija“, Sarajevo

Prvobitno smo počeli sa snimanjem vježbi za fizičko unapređenje zdravlja koje smo objavljivali na Facebook profilu i stranicama, zatim na Instagram profilu, a od 30. marta svaki radni dan vježbe su uživo emitovane u programu TVSA, a od 9. aprila svaki vikend i u programu BHT 1. Krajem marta počeli smo i sa snimanjem zdravstvenih predavanja na različite teme i objavljivali jednom sedmično... Pored navedenih aktivnosti, svakodnevni rad je bio i odlazak na teren gdje smo svakodnevno korisnicima nosili zdravstvene preparate, podizali propisane terapije i kupovali namirnice koje smo nosili na kućnu adresu.

Pored kriznog štaba i CSR, organizacije su saradivale i s drugim nevladinim organizacijama, domovima zdravlja, školama, komunalnim službama, policijom. Značajnija saradnja bila je sa MZ (17 u FBiH, 2 u RS i u BD).

Slika 21: Pitanje 9 - Da li je vaša OCD ostvarila saradnju s mjesnim zajednicama u JLS vezano za prevenciju zaraze?

Većina aktivnosti je bila u vezi s protokom informacija, distribucijom zaštitnog materijala, pomoći starima i ranjivim grupama, bez obzira o kojem se entitetu radilo.

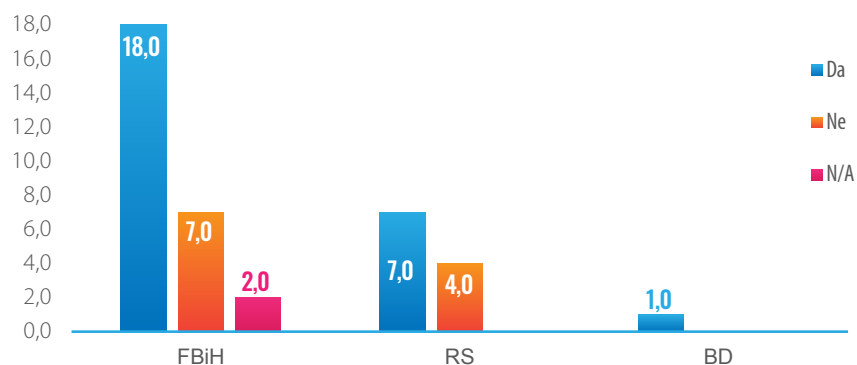
Petnaest OCD je navelo da je upoznato s mjerama prevencije zaraze.

OCD uglavnom koriste posredan način informisanja građana o njihovim aktivnostima u pogledu pomaganja tokom pandemije (24 u FBiH, 6 u RS, u BD) kao što su društvene mreže, Viber grupe, TV, podjela letaka, ali i neposredno (19 u FBiH i 3 u RS) kao što su telefoni i lična posjeta. OCD dobijaju informacije o potrebama stanovništva i posredno (23 u FBiH, 8 u RS i u BD), ali i neposredno (22 u FBiH, 6 u RS i u BD).

U najvećoj mjeri OCD dobijaju informacije od MZ (15 u FBiH i 1 u RS), od građana (14 u FBiH i 1 u RS), CSR (9 u FBiH i 4 u RS), JLS (6 u FBiH i 2 u RS), ali i od kriznih štabova (ukupno 3), zdravstvenih ustanova (ukupno 1), policije (ukupno 1).

Ukupno 26 OCD je uočilo da ranjive postaju osobe koje tradicionalno ne pripadaju ranjivim grupama (slika 22). To je u najvećoj mjeri obuhvatalo osobe čiju je socijalnu isključenost uzrokovao gubitak posla, nemogućnost kretanja za osobe preko 65 godina i mlađe od 18 godina, školska dob radi pristupa obrazovanju te svi građani radi mentalnih problema kao što su strah, zabrinutost, bespomoćnost.

Slika 22: Pitanje 14 - Da li ste uočili da ranjive postaju osobe koje tradicionalno ne pripadaju ranjivim kategorijama?

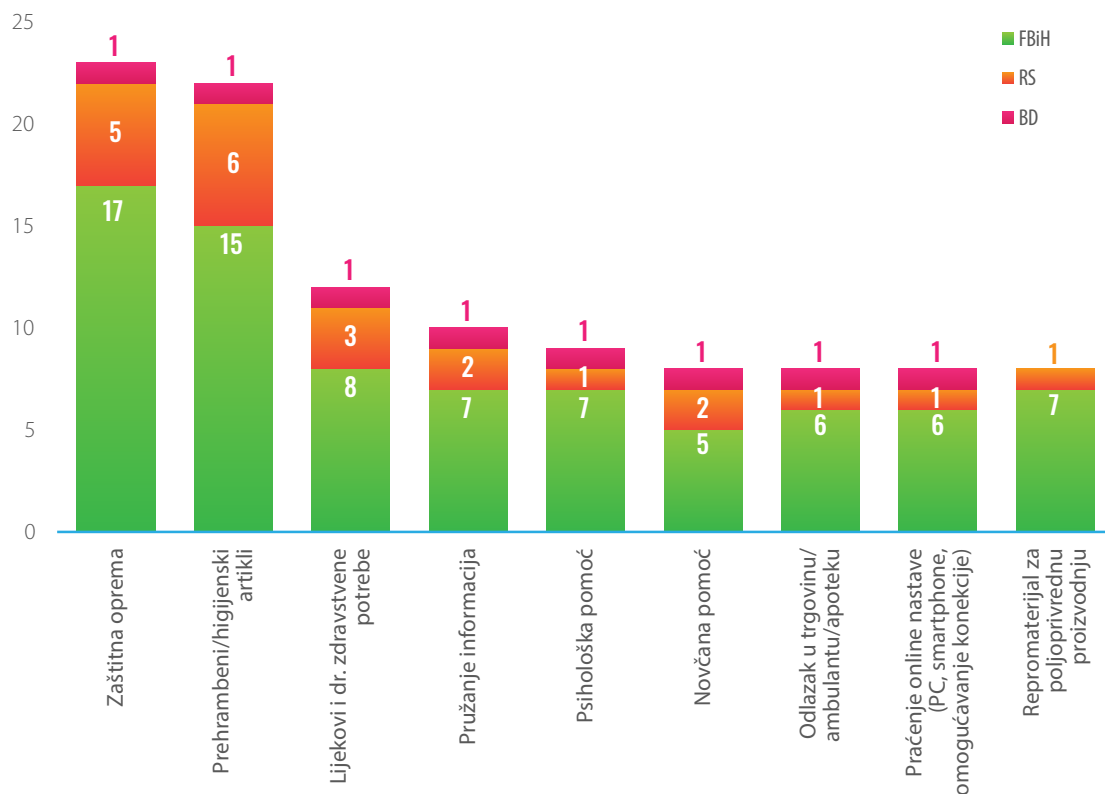

OCD smatraju da u većini slučajeva ne postoji sistem podrške za nove ranjive kategorije (12 u FBiH i 6 u RS). Samo u 4 slučaja, tj. po dva u oba entiteta su OCD izjavile da je trenutno u pripremi sistem podrške za nove ranjive kategorije.

OCD smatraju da je najkorisnije uključivati socijalno isključene osobe u uobičajene društvene tokove (8 u FBiH i 2 u RS). Ono što je još u većoj mjeri spomenuto su razne pomoći kroz djelovanje CSR, zdravstvenih ustanova i institucija, finansijska pomoć (5 u FBiH, 1 u RS), psihološka podrška (4 u FBiH i 2 u RS), podrška zapošljavanju (4 u FBiH i 2 u RS).

Najčešći zahtjevi koje su OCD dobijale su bile molbe za prehrambene pakete, zaštitnu opremu, lijekove (slika 23).

Slika 23: Pitanje 15 - Koji su najčešći zahtjevi/molbe koje dobijate od građana u pandemiji?

Dvadeset šest OCD je učestvovalo u osiguravanju pomoći ranjivim kategorijama (18 u FBiH, 7 u RS i 1 u BD), i to najčešće putem podjele paketa pomoći (12 u FBiH, 7 u RS), podjele zaštitne opreme (8 u FBiH, 4 u RS i 1 u BD), pružanja zdravstvene podrške u vidu nabavke lijekova, prijevoza u ambulantu, pružanja zdravstvene njege (4 u FBiH, 3 u RS i 1 u BD).

Od svih anketiranih, 6 OCD je izjavilo da pomaže djeci u JLS da prate nastavu na daljinu (u FBiH 5, u RS 1). Ta pomoć se ogledala u kupovini laptopa (5 u FBiH), te omogućavanju konekcije (3 u FBiH i 1 u RS).

Ukupno 20 OCD je organizovalo volonterske timove u pandemiji (12 u FBiH, 7 u RS i 1 u BD). U prosjeku (medijana), organizacije su angažovale 18 volontera. Volonteri su u najvećoj mjeri bili angažovani na dostavi hrane i paketa (8 u FBiH, 2 u RS i 1 u BD), te su obavljali kupovinu za osobe kojima je bilo ograničeno kretanje (4 u FBiH, 2 u RS i 1 u BD).

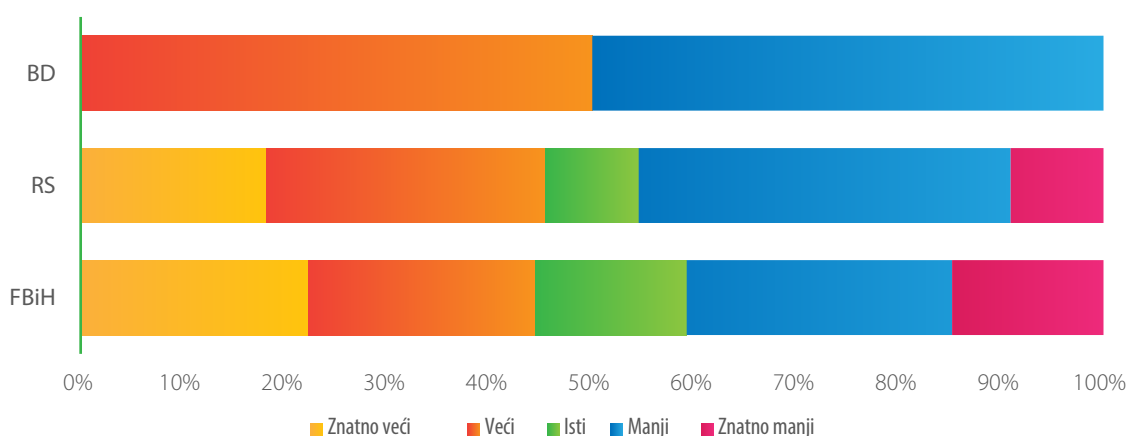
Devet OCD u FBiH i 2 u RS su učestvovala na prikupljanju novčanih sredstava. One su prikupljale sredstva od svojih članova, dijaspora, novčane donacije od građana, postavljanjem humanitarne korpe, donacijama od privatnih firmi. Većina sredstava se koristila za nabavku hrane.

Samo 6 OCD je izjavilo (4 u FBiH i 2 u RS) da je primalo neku finansijsku pomoć. U 3 slučaja radilo se o JLS (2 u FBiH i 1 u RS), ali i od dijaspore (2 u FBiH i 1 u RS), privatnih firmi (2 u FBiH i 1 u RS). Organizacije su primale pomoć i u materijalnim sredstvima (8 u FBiH, 6 u RS i 1 u BD).

Organizacije su izjavile da imaju najveće potrebe za novčanim sredstvima (9 u FBiH, 4 u RS i 1 u BD), zaštitnom opremom (6 u RS, 5 u FBiH i 1 u BD) i tehničkim sredstvima (4 u FBiH i 1 u RS).

U odgovorima na pitanje „**Gdje vidite potrebe u društvu i šta biste još radili a ne možete zbog manjka sredstava, osoblja, ekspertize i slično?**” organizacije su najviše navele potrebe za stimulisanje poljoprivrede (4 u FBiH, i 2 u RS) i nabavku potrepština (4 u FBiH i 1 u RS). Ostali prijedlozi bili su: uspostavljanje mreže volontera, pružanje psihološke podrške, stimulacija za zapošljavanje socijalno isključenih, pomoć domaćinstvima koja među članovima imaju osobu s invaliditetom, promovisanje zdravih navika, nabavka potrepština.

Slika 24: Da li je obim vašeg angažmana i aktivnosti OCD u pandemiji, u odnosu na period prije krize, znatno veći, veći, isti, manji, znatno manji?

Većina OCD je privremeno prekinula svoje redovne aktivnosti i projekte zbog pandemije (20 u FBiH i 8 u RS).

Šesnaest OCD je saradivalo i s drugim JLS mimo svoje JLS (10 u FBiH i 6 u RS), te su uspostavljale saradnju i s drugim OCD (12 u FBiH, 9 u RS i 1 u BD).

Zaključak i preporuke

S obzirom na neizvjesnost pandemije, JLS su uspjele u određenoj mjeri da organizuju svoj rad sa strankama, da formiraju krizne štabove, prenesu informacije širem građanstvu, ali i da pomognu socijalno ugroženim kategorijama. Žene su manje učestvovala u kriznim štabovima, a u pojedinim JLS žene nisu bile članice kriznog štaba. Neophodna je veća uloga žena u procesima kriznog upravljanja, imajući u vidu da bi žene mogle adekvatnije adresirati neke posljedice pandemije (npr. nasilje u porodici).

Kao jednu od prepreka u boljem adresiranju pandemije JLS su navele nedostatak zaštitne opreme i povećan broj socijalno ugroženih kategorija. Što se tiče pozitivnih strana, ističu saradnju građana/ki u smislu poštivanja mjera.

Interesantno je spomenuti slučaj jedne JLS koja oslikava uspješnost kriznog menadžmenta: „Prije samog proglašenja pandemije JLS se aktivno pripremala na moguće scenarije tokom pandemije što je definitivno pozitivno iskustvo, također aktivna komunikacija s građanima je bila pozitivna.“ (Općina Žepče)

Mjesne zajednice su imale ključnu ulogu u smanjenju negativnih efekata pandemije, i to jer imaju najbolji uvid u potrebe lokalnog stanovništva. Iako CSR imaju podatke o socijalno ugroženim kategorijama, i to onima koje ostvaruju neka od zakonskih prava iz oblasti socijalne zaštite, mjesne zajednice poznaju i one stanovnike koje, iako su u socijalnoj potrebi, ne ostvaruju svoja prava.⁶ Najveći izazov im je bio kako da pomognu osobama u potrebi, ne samo materijalno, nego i u pružanju psihološke podrške, budući da se kod takvih osoba javio strah od neizvjesnosti. One su imale aktivnu ulogu u pravljenju spiskova stanovništva koje je u različitim potrebama (osobe starije od 65, djeca koja pohađaju *online* nastavu, stanovništvo skromnijeg imovinskog statusa...). Pored toga, mjesne zajednice su dijelile pakete (hrana, dezinfekcija, zaštita), te su bile uključene u aktivnosti dezinfekcije javnih površina. Također su imale aktivnu ulogu u podizanju svijesti stanovništva i pravovremenom informisanju.

Što se tiče pozitivnih strana, mjesne zajednice najviše ističu solidarnost među ljudima kao i pravovremeno organizovanje.

Većina OCD je bila zadovoljna kako je odgovorila na pandemiju, budući da se radilo o novom izazovu koji je pogodio cijeli svijet, tako da su neki problemi koji su bili na globalnom nivou (nestašica maski...) uspješno riješeni jer su pojedini brzo reagovali, organizovali se i započeli šivanje maski i dijelili ih onima kojima je bilo potrebno.

Mnogi smatraju da su imali dobru saradnju s lokalnim institucijama, da su odluke kriznog štaba bile pravovremene a da su OCD pomogle tamo gdje su mogle, a to je najčešće pomaganje najranjivijim skupinama. OCD također ističu kako je ključnu ulogu u prevenciji širenja zaraze ali i pomaganju ranjivim kategorijama imalo i lokalno stanovništvo koje je pokazivalo solidarnost, ali se i pridržavalo mjera.

U pojedinim slučajevima prijavljeni su i neki problemi kao što je kasno pružanje podrške privatnom sektoru, zakašnjela podrška poljoprivredi, loša koordinacija s višim nivoima vlasti, loše upravljanje rizicima, pojava dezinformacija i drugo.

Više organizacija je spomenulo i da su nezadovoljne kako je zdravstveni sistem odgovorio na pandemiju u smislu podrške osobama s invaliditetom, hroničnim bolesnicima, ali i drugim bolesnicima koji su trebali zdravstvenu pomoć a nisu mogli da je dobiju radi pandemije.

Također spomenuto je, kao jedna od negativnih strana krize izazvane Covid-19, da OCD nisu bile upućene na organizovano djelovanje, a one su također iskazivale zabrinutost za sopstveni opstanak radi pandemije i obustave svojih redovnih aktivnosti.

Posebno treba istaći i značajnu ulogu volontera, stoga je neophodno jačati njihovu ulogu i u budućnosti, a posebno u kriznim situacijama.

⁶ Ova pojava je česta kada se za pojedina prava zahtijeva obimna dokumentacija na koju se plaćaju takse, te kod porodica koje žive u udaljenim mjesnim zajednicama i nemaju transportnu mogućnost ostvarivanja svojih prava, ili jednostavno nisu informisane o pravima.

Preporuke za MZ, JLS i CSR

Tabela: Matrica preporuka

Rok	Vrsta podrške	Naziv preporuke	JLS	MZ	OCD
Kratki rok	Logistika	Osigurati JLS i MZ s paketima koji sadrže hranu, maske i dezinfekcijska sredstva.	x	x	
		Opskrbiti karantine medicinskom i zaštitnom opremom (maske, dezinfekcioni tuneli..) i drugom opremom (kreveti, jastuci, posteljina).	x	x	
Srednji do dugi rok	Odnosi s javnošću	Redefinirati ulogu MZ, JLS, CSR, medija itd. u slučaju pandemije. Svi postojeći planovi i strategije odnosa s javnošću potrebno je revidirati. U slučaju nepostojanja strategije odnosa s javnošću, potrebno je podržati njenu izradu. Novi planovi/strategije bi se osvrnule i na komunikaciju u kriznim situacijama.	x	x	
	Krizni menadžment	Razmotriti mogućnost uvođenja obaveznih rezervi u JLS kako bi one mogle reagovati na krize.	x		
		Promovisati ulogu žena za vrijeme krize (upravljanje krizom, proaktivnost, povećati učešće žena kao članica kriznog štaba).	x	x	x
		Unaprijediti krizni menadžment (osposobiti sve učesnike/ce u lokalnoj zajednici kako da što bolje odgovore na probleme): donošenje odluka, poštivanje odluka od donosioca odluka, transparentnost u kriznim situacijama, nabavke.	x	x	
		Izraditi organizacioni plan/smjernice/protokol u slučaju pandemije ili druge krizne situacije s jasno definisanom ulogom JLS, CSR, mjesnih zajednica, medija i OCD.	x	x	x
		Organizovati ubuku na temu krizni menadžment.	x	x	x
		Izraditi socijalne karte s procjenom potreba radi što bržeg djelovanja kada su u pitanju ugrožene skupine.	x	x	x
Proširenje nadležnosti MZ (operativne nadležnosti)	1. MZ bi trebale proširiti krug svojih djelatnosti. Tako npr. potrebno je razmotriti ulogu MZ u preduzimanju određenih aktivnosti koje olakšavaju dobijanje dokumenata iz oblasti matičnih ureda, a u skladu s relevantnim zakonima.	x	x		
	2. U pojedinim slučajevima MZ bi trebale preduzimati određene aktivnosti u rješavanju infrastrukturnih nedostataka. To se prije svega odnosi na one mjesne zajednice koje su udaljenije od svoje općine, gdje bi sama komunalna usluga bila brža i finansijski dostupnija ako njome upravlja mjesna zajednica.	x	x		
	3. MZ bi trebale imati djelatnosti kao što su „podizanje” lijekova i obavljanje sličnih aktivnosti za svoje stanovnike posebno u onim mjesnim zajednicama koje su udaljene od zdravstvenih i drugih ustanova i koje imaju nerazvijenu transportnu infrastrukturu.			x	

Rok	Vrsta podrške	Naziv preporuke	JLS	MZ	OCD
	Volonterizam	Podrška volonterizmu kroz uspostavljanje mreže volontera, formiranje timova, opremanje timova.	x	x	x
	Koordinacija	Adaptibilnost pružanja socijalnih usluga putem jačanja komunikacije između CSR, MZ i OCD a vezano za pojavu novih ranjivih grupa, ali i razmjene informacija o osobama koje su inače isključene, posebno u slučaju višestruke isključenosti.	x	x	x
	Edukacija	Neophodno je kontinuirano edukovati članove MZ u cilju boljeg i efikasnijeg djelovanja mjesne zajednice.		x	
	Razmjena dobrih praksi	1. Potrebno je osmisliti način/e putem kojih bi članovi različitih mjesnih zajednica razmjenjivali svoje dobre prakse, načine na koje su prevazišli određene prepreke i druge. Mnoge MZ imaju slične izazove tako da i način prevazilaženja tih izazova bi mogao biti primjenljiv u više mjesnih zajednica.			
	Projektna podrška	1. Podrška projektima koji imaju za cilj psihološku podršku stanovništvu, podrška projektima koji podržavaju poljoprivredu, nova zaposlenja, inkluziju djece i inkluziju starih osoba, te prevenciju zdravlja; 2. Podrška projektima koji se implementiraju pod principom „no one left behind“. To se odnosi na to da implementacija projekta bude vezana i za one sredine koje su teže pristupačne.	x	x	x

Aneks

JLS: Upitnik o efektima pandemije koronavirusa na partnerske JLS i MZ u okviru projekta „Jačanje uloge MZ u Bosni i Hercegovini“

1. OSNOVNI PODACI

JLS: _____

_____ *Grad/Opština/Općina*

Kontakt osoba: _____ Telefon: _____

Datum popunjavanja: _____ E-mail: _____

2. UPRAVLJANJE KRIZOM U JLS

1.	Da li je u vašoj JLS uspostavljen krizni štab/štab za vanredne situacije (ili slično tijelo) za upravljanje krizom?	DA ☐ NE ☐
	1.1 Ako je odgovor „DA“ – molimo vas da napišete koje institucije su dio kriznog štaba/štapa za vanredne situacije? Molimo vas da iza svake navedene institucije navedete u zagradi spol i dob osobe iz te institucije npr. (Ž, 45), (M,52)	
	1.2 Koliko često se sastaje krizni štab/štab za vanrednesituacije? <i>(stalno zasjeda, više puta dnevno, jednom dnevno, virtualni sastanci, drugo)</i>	
2.	Koje tijelo/tijela s viših nivoa vlasti dostavlja/ju uputstva/instrukcije vašem kriznom štabu/štabu za vanredne situacije?	
	2.1 Koju vrstu pomoći je JLS dobila od viših nivoa vlasti? Kojih nivoa vlasti? <i>(BiH, RS/FBiH, kanton..)</i>	
	2.2 Da li vaša JLS dobija svakodnevno informacije o broju oboljelih i testiranih od viših nivoa vlasti?	DA ☐ NE ☐
3.	Da li su zaposlenici JLS dobili nove odgovornosti i obaveze u svrhu prevencije širenja zaraze?	DA ☐ NE ☐
	3.1 Ima li dovoljno JLS zaposlenika angažovanih u aktivnostima prevencije širenja zaraze?	DA ☐ NE ☐

3.2 Da li se vaša JLS reorganizovala u skladu s novom realnosti?	DA ☐ NE ☐
3.3 Ako je odgovor na 3.2 „DA“ – molimo vas da napišete na koji način je izvršena reorganizacija.	
3.4 Da li je JLS omogućila pružanje usluga građanima virtuelnim/elektronskim putem?	DA ☐ NE ☐
3.5 Ako je odgovor na 3.4 „DA“ – molimo vas da napišete više detalja:	
3.6 Molimo vas da opišete način rada JLS službi u vrijeme krize? <i>[skraćeno (od-do), više grupa, rad od kuće, drugo...]</i>	
3.7 Da li je JLS uvela neke nove usluge kao odgovor na krizu?	DA ☐ NE ☐
3.8 Da li je JLS prestala pružati neke usluge u toku pandemije?	DA ☐ NE ☐
3.9 Da li JLS službe rade sa strankama licem-u-lice?	DA ☐ NE ☐
3.10 Ako je odgovor na 3.9 „DA“ – da li se poštuju mjere o potrebnoj distanci?	DA ☐ NE ☐
3.11 Ako je odgovor na 3.9 „DA“ – imate li dovoljnu količinu maski, rukavica, dezinfekcionih sredstava?	DA ☐ NE ☐
3.12 Ako je odgovor na 3.11 „DA“ – da li imate zaštitna sredstva i za stranke?	DA ☐ NE ☐
3.13 Da li dio zaposlenika radi od kuće preko <i>online</i> modaliteta?	DA ☐ NE ☐
3.14 Da li je internetska stranica vaše JLS operativna?	DA ☐ NE ☐
3.15 Ako je odgovor na 3.14 „DA“ – da li je povećan porast upita putem internetske stranice?	DA ☐ NE ☐
3.16 Ako je odgovor na 3.14 „DA“ – da li je više osoblja angažovano za brzo odgovaranje na upite?	DA ☐ NE ☐
3.17 Da li, s obzirom na situaciju, razmišljate o uvođenju novih e-usluga za građane?	DA ☐ NE ☐
3.18 Ako je odgovor na 3.17 „DA“ – koje usluge bi bile prioritetne?	

3.19 Ako je odgovor na 3.17 „DA” – koji su resursi potrebni vašoj JLS da bi se omogućilo uvođenje novih e-usluga?		
3.20 Ako je odgovor na 3.17 „DA” – da li bi bila od koristi pomoć donatora?		DA ☐ NE ☐
3.21 Koje su potrebe JLS kada je u pitanju jačanje vaših kapaciteta za odgovor na pandemiju? (ljudski resursi, finansije, obuka, drugo)		
4.	Da li je JLS imala poteškoća pri nabavkama sredstava za ublažavanje/prevenciju zaraze?	DA ☐ NE ☐
4.1 Ako je odgovor „DA” – na koji način prevazići (takve) poteškoće u nabavkama u budućnosti?		

3. ZDRAVSTVENE MJERE ZA PREVENCIJU PANDEMIJE

5.	Da li je u vašoj JLS uspostavljen karantin?	DA ☐ NE ☐
	Da li je u vašoj JLS uspostavljen karantin na graničnom prijelazu (ako je primjenjivo za vašu JLS)?	DA ☐ NE ☐
5.1 Ako je odgovor „DA” – molimo vas da napišete koji objekt(i) su iskorišteni za karantin?		
5.2 Ako je odgovor pod 5. „DA” – da li JLS ima dodatne potrebe za bolje funkcionisanje/opremanje karantina? (dodatni kreveti, posteljina, sredstva za higijenu/čišćenje, hrana, drugo... ako „da” – procijenite količine...)		

<p>5.3 Koje službe osiguravaju poštovanje usvojenih mjera za fizička/pravna lica? (<i>karantin/izolacija, policijski čas, obustava rada privrednih subjekata...</i>)</p>	
<p>5.4 Da li su mjesne zajednice angažovane u provođenju mjera zaštite od širenja zaraze virusom?</p>	<p>DA ☐ NE ☐</p>
<p>5.5 Ako je odgovor „DA” – molimo vas da opišete ulogu MZ u provođenju mjera zaštite od zaraze u JLS.</p>	
<p>5.6 Koji su najveći izazovi s kojima se susreću nadležni za provođenje mjera? (<i>nedisciplin stanovništva, nepoštovanje obustave rada, kršenje zabrana kretanja, kršenje mjera izolacije...</i>). Šta može pomoći boljem poštovanju uvedenih mjera? (<i>rigorozniji kazneni propisi, medijska kampanja, podizanje svijesti, moderne tehnologije (GPS, prepoznavanje lica, drugo...</i>)</p>	
<p>6. Koje su trenutno najveće potrebe JLS vezane za prevenciju širenja virusa? (<i>lična zaštitna oprema, medicinski uređaji, dezinfekcija, osoblje, drugo...</i>)</p>	

4. RANJIVE KATEGORIJE I SOCIJALNA ZAŠTITA

7.	Da li je u vašoj JLS urađena procjena potreba ranjivih kategorija u toku pandemije?	DA ☐	NE ☐
7.1 Ako je odgovor „DA” – molimo vas da objasnite koja institucija je radila procjenu i na koji način?			
7.2 Imate li ažuriranu listu osoba u socijalnoj potrebi?		DA ☐	NE ☐
7.3 Da li je JLS dala finansijsku pomoć ranjivim kategorijama?		DA ☐	NE ☐
7.4 Da li je JLS dala pakete pomoći ranjivim kategorijama?		DA ☐	NE ☐
7.5 Ako je odgovor na 7.4 „DA” – ko je dostavio pakete ranjivim kategorijama? (centar za socijalni rad, volonteri, MZ...)			
7.6 Da li su mjesne zajednice angažovane u pomaganju ranjivim kategorijama?		DA ☐	NE ☐
7.7 Ako je odgovor „DA” – molimo vas da opišete ulogu MZ u pomaganju ranjivim kategorijama.			
7.8 Radi li javna kuhinja u vašoj JLS?		DA ☐	NE ☐
7.9 Ako je odgovor „DA” – koji je broj korisnika javne kuhinje? (upišite broj →			
7.10 Da li su vam potrebna dodatna sredstva za održavanje normalnog rada javne kuhinje?		DA ☐	NE ☐
7.11 Da li je povećan broj korisnika u toku pandemije?		DA ☐	NE ☐
7.12 Ako je odgovor u 7.11 „DA” – molimo vas da procijenite procenat povećanja (upišite procenat →			%
7.13 Koji su najveći izazovi s kojima se susreće vaša JLS u zaštiti najranjivijih kategorija u ovoj krizi? (apatija stanovnika, nedostatak novca, nedostatak higijenskih/prehrambenih paketa, nedostatak osoblja/volontera, nedostatak informacija, drugo...).			

7.14 Koje su trenutno najveće potrebe JLS vezane za pomoć ranjivim osobama? <i>(psihološka pomoć, finansijska sredstva, paketi pomoći, lični asistenti, lijekovi, kućna njega, drugo...)</i>		
7.15 Da li ste uočili da ranjive postaju osobe koje tradicionalno ne pripadaju ranjivim kategorijama?		DA ☐ NE ☐
7.16 Ako je odgovor na 7.15 „DA” – koje su karakteristike novih ranjivih kategorija?		
7.17 Ako je odgovor na 7.15 „DA” – postoji li sistem podrške za nove ranjive kategorije?		DA ☐ NE ☐
7.18 Ako je odgovor na 7.17 „NE” – da li je u pripremi sistem podrške za nove ranjive kategorije?		DA ☐ NE ☐
7.19 Ako je odgovor na 7.18 „NE” – šta je najkorisnije uraditi za nove ranjive kategorije?		
8.	Da li je JLS preduzela konkretne aktivnosti da sva djeca mogu pratiti nastavu na daljinu?	DA ☐ NE ☐
8.1 Ako je odgovor „DA” – molimo vas da opišete preduzete aktivnosti <i>(da li postoji saradnja sa školama u identifikaciji osoba i potreba, da li MZ pomažu, da li je pružena pomoć u vidu nabavke potrebne opreme, drugo...)</i>		
9.	Da li je uočeno povećanje nasilja u porodici u toku samoizolacije stanovništva?	DA ☐ NE ☐
10.	Da li imate servise podrške za osobe koje su izložene nasilju? (SOS telefoni, sigurne kuće...)	
	10.1 Ako je odgovor na 10.1 „DA” – da li su u funkciji?	DA ☐ NE ☐
	10.2 Ako je odgovor na 10.1 „DA” – da li ti servisi rade otežano u pandemiji?	DA ☐ NE ☐
	10.3 Da li je JLS uvela (u partnerstvu sa NVO, centrom za socijalni rad ili drugim akterima) alternativne servise ili mjere podrške?	DA ☐ NE ☐
	10.4 Ako je odgovor na 10.3 „DA” – molimo vas da navedete koje:	

10.5 Ako je odgovor na 10.3 „NE” – molimo vas da navedete zašto nisu uvedeni alternativni servisi ili mjere podrške?	
10.6 Ako imate saznanja o postojanju alternativnih servisa ili mjera podrške, molimo vas da ih navedete i opišete:	
11.	Da li je privatni sektor pomagao najranjivijim kategorijama društva? DA ☐ NE ☐
11.1 Ako je odgovor „DA” – molimo vas da napišete više detalja (koja vrsta pomoći, koliko intervencija...)	
12.	Molimo vas da opišete ulogu centra za socijalni rad u toku pandemije, te saradnju centra, kriznog štaba, organa JLS i građana. Da li je komunikacija bila zadovoljavajuća? Koja je razlika u odnosu na redovne aktivnosti centra?

5. EKONOMIJA I PRIVREDA

13.	Da li je JLS procijenila negativne efekte pandemije na privredu u JLS? DA ☐ NE ☐
13.1 Ako je odgovor „DA” – na koji način ste došli do procjene? (anketiranje, direktan kontakt... opišite)	
14.	Koliko privrednih subjekata u JLS je u potpunosti zaustavilo rad? (procijenite broj ili procenat →)
15.	Koliko privrednih subjekata u JLS radi u smanjenom kapacitetu? (procijenite broj ili procenat →)
16.	Koliko privrednih subjekata u JLS radi u 100% kapacitetu? (procijenite broj ili procenat →)
17.	Imate li procjenu koliko je osoba u JLS ostalo bez posla? (procijenite broj ili procenat →)
18.	Da li je JLS razvila strategiju ublažavanja posljedica po privredu JLS? DA ☐ NE ☐

19.	Da li JLS osigurava poticaje poslodavcima da ublaže posljedice krize?	DA ☐ NE ☐
	19.1 Ako je odgovor „DA” – molimo vas da navedete koje vrste poticaja?	
20.	Da li je JLS vršila realokacije budžeta u cilju ublažavanja krize?	DA ☐ NE ☐
	20.1 Ako je odgovor „DA” – molimo vas da navedete u koju svrhu je izvršena realokacija?	
21.	Da li je JLS pokrenula aktivnosti na prikupljanju donatorskih sredstava?	DA ☐ NE ☐
	21.1 Ako je odgovor „DA” – postoji li plan utroška prikupljenih sredstava i ko je učestvovao u izradi plana?	
22.	Da li su se privredni subjekti, gdje je moguće, preorijentisali na proizvodnju zaštitne opreme i sredstava?	DA ☐ NE ☐
23.	Da li je JLS izvršila dodjeljivanje javnih površina za poljoprivredu?	DA ☐ NE ☐
	23.1 Ako je odgovor na 23. „DA” – molimo vas da napišete kategorije korisnika (fizička lica, zadruga, privredni subjekti)	
	23.2 Ako je odgovor na 23. „DA” – molimo vas da navedete način na koji je vršena dodjela? (Da li su postojali uslovi, kriteriji...? Molimo da napišete kakav je bio odziv korisnika.	
	23.3 Da li bi bila od koristi podrška projekta?	DA ☐ NE ☐
	23.4 Ako je odgovor na 23.3 „DA” – navedite kakva (edukacija, cash for work sheme tako da se dio uzgojene hrane npr. dijeli siromašnima, grantovi za formiranje zadruga i dostavu proizvoda domaćinstvima, bolnicama, alati, sjeme)	

6. KOMUNIKACIJA S GRAĐANIMA

24.	Da li vaša strategija odnosa s javnošću uključuje komunikaciju u kriznim situacijama?	DA ☐	NE ☐
25.	Da li krizni štab održava redovne konferencije za javnost?	DA ☐	NE ☐
26.	Da li JLS koristi društvene mreže ili alternativne vidove komunikacije (vrata-do-vrata, lična pisma)	DA ☐	NE ☐
27.	Da li su informacije iz vaše JLS zastupljene u programima javnih RTV servisa i većih medijskih kuća?	DA ☐	NE ☐
28.	Da li su MZ angažovane u pravovremenom informisanju građana JLS?	DA ☐	NE ☐
28.1 Ako je odgovor „DA” – na koji način?			
29.	Koje poteškoće su prepoznate u komunikaciji prema građanima JLS u toku pandemije? (navedite)		
30.	Da li je bilo problema sa dezinformacijama u vašoj JLS?	DA ☐	NE ☐
30.1 Ako je odgovor „DA” – navedite koji su to problemi i kako ste ih prevazišli.			

7. ULOGA MJESNIH ZAJEDNICA

31.	Da li je JLS angažovala mjesne zajednice u toku pandemije?	DA ☐	NE ☐
	31.1 Ako je odgovor „DA” – za koje aktivnosti i zadatke i na koji način su dodijeljeni? (odlukom, naredbom, uputstvom, drugo)		
32.	Ako je odgovor u 31. „DA” – na koji način su mjesne zajednice odgovorile na nove zadatke?		
33.	Da li su MZ organizovale volonterske timove?	DA ☐	NE ☐
34.	Da li MZ direktno komuniciraju s kriznim štabom?	DA ☐	NE ☐
35.	Da li MZ direktno komuniciraju s civilnom zaštitom?	DA ☐	NE ☐
36.	Da li MZ direktno komuniciraju s centrom za socijalni rad?	DA ☐	NE ☐
37.	Da li je MZ uključena u poslove dezinfekcije?	DA ☐	NE ☐
38.	Da li je među građanima zabilježen primjer ženskog liderstva ili volonterske inicijative u vašoj JLS?	DA ☐	NE ☐
	38.1 Ako je odgovor „DA” – navedite primjer i molimo vas da napišete kontakt podatke osobe/a (ako imate)		
39.	Na koji način JLS koordinira rad MZ u ovoj kriznoj situaciji?(navedite...)		
40.	Da li su pokrenute akcije prikupljanja sredstava/pomoći unutar MZ?		
	40.1 Ako je odgovor „DA” – koje vrste akcija? (prikupljanje novaca, prikupljanje paketa, pomoć dijaspore...)		

41.	Kako JLS dostavlja informacije mjesnim zajednicama (MZ) i organizacijama civilnog društva (OCD)? (navedite)
42.	Koristite li društveni centar u toku pandemije? DA ☐ NE ☐
42.1 Ako je odgovor „DA” – opišite u koje svrhe?	
43.	Koja je najvažnija i najkritičnija uloga MZ u novoj situaciji?
44.	Po vašem mišljenju gdje je najvažnije da rade MZ, ali ne mogu zbog manjka sredstava, nadležnosti ili drugih razloga?
45.	Ako bi se dio aktivnosti mogao trenutno prebaciti s JLS na MZ, koja bi to usluga ili uloga bila?
46.	Šta su trenutno najveće potrebe vaših mjesnih zajednica? (finansije, materijalna sredstva, ljudski resursi, informacije, podrška mentalnom zdravlju stanovništva, drugo... navedite)

8. VAŠ OSVRT NA DOSADAŠNJU SITUACIJU

47. Molimo vas da nam navedete vaš osvrt na dosadašnju krizu, odgovor JLS i mjesnih zajednica na pandemiju (navedite najveće izazove i vaša pozitivna i negativna iskustva)

48. Ako je više osoba/sluzbi/institucija učestvovalo u popunjavanju ove ankete, molimo vas da ih navedete:

MZ: Upitnik o efektima pandemije koronavirusa na partnerske MZ u okviru projekta „Jačanje uloge MZ u Bosni i Hercegovini“

1. OSNOVNI PODACI

Naziv MZ: _____

JLS: _____

Grad/Opština/Općina

Upitnik
popunio/la: _____

(ime i prezime)

Funkcija u MZ: _____

(Predsjednik, član organa MZ,
aktivista)

Datum: _____

Telefon: _____

2. ULOGA MJESNE ZAJEDNICE

1.	Da li je vaša MZ angažovana na prevenciji širenja virusa?	DA ☐ NE ☐
2.	Da li je JLS angažovala vašu MZ na prevenciji širenja virusa?	DA ☐ NE ☐
	2.1 Ako je odgovor „DA“ – koji zadaci su dodijeljeni vašoj MZ i na koji način? (odlukom, naredbom, uputstvom, drugo...). Molimo vas i da opišete na koji način JLS koordinira rad mjesnih zajednica u ovoj kriznoj situaciji.	
3.	Ako je odgovor na pitanje 1. „DA“ – molimo vas da opišete vašu ulogu i aktivnosti na prevenciji širenja virusa.	
4.	Ako je odgovor na pitanje 2. „DA“ – ocijenite i opišite kako je vaša MZ odgovorila na nove zadatke. (Šta smatrate da je dobro urađeno? Šta je moglo biti bolje?)	

5.	Da li vaša MZ direktno komunicira s kriznim štabom/štabom za vanredne situacije?	DA ☐ NE ☐
6.	Da li vaša MZ pomaže rad službe civilne zaštite u pandemiji?	DA ☐ NE ☐
	6.1 Ako je odgovor „DA” – opišite na koji način? (Koje su vaše aktivnosti, šta su zahtjevi CZ i slično...)	
7.	Da li vaša MZ pomaže rad centra za socijalni rad u pandemiji?	DA ☐ NE ☐
	7.1 Ako je odgovor „DA” – opišite na koji način? (Koje su vaše aktivnosti. Šta su zahtjevi/molbe centra za socijalni rad i sl.)	
8.	Ako je vaša MZ pomagala rad još nekih službi/institucija, molimo vas da ih navedete i opišete vaše aktivnosti.	
9.	Na koji način JLS dostavlja informacije MZ? (<i>dopis, telefon, e-mail... opišite...</i>)	
10.	Da li dobijate informacije o potrebama stanovništva u MZ? Ako „DA”, navedite sve načine (<i>direktan kontakt, telefon, Viber, Facebook, e-mail, drugi način...</i>)	

11.	Da li dobijate informacije o ranjivim kategorijama? (osobe koje primaju socijalnu pomoć, Romi, osobe s invaliditetom...) Ako „DA“, navedite od koga? (direktan kontakt, od centra za socijalni rad, od građana, od JLS, drugo...)	
12.	Koji su najčešći zahtjevi/molbe koje dobijate od građana MZ u pandemiji? (higijenski/prehrambeni paketi, zaštitna oprema, dezinfekciona sredstva, podrška praćenju nastave na daljinu, proizvodi za sjetvu, psihološka pomoć, ostale zdravstvene potrebe, finansijska sredstva, ljudski resursi, informacije, drugo... navedite sve)	
13.	Da li vaša MZ učestvuje u osiguravanju pomoći ranjivim kategorijama?	DA ☐ NE ☐
	13.1 Ako je odgovor „DA“ – koju vrstu pomoći osiguravate i na koji način?	
	13.2 Ako je odgovor na pitanje 13. „DA“ – na koji način pomažete stanovništvo starije od 65 godina?	

13.3 Ako je odgovor na 13. „DA“ – molimo vas da napišete/procijenite broj dostavljenih paketa/ podijeljenih maski/izrađenih maski/kilograma sjemenskog materijala/... i drugih aktivnosti koje vaša MZ provodi u pandemiji. Molimo vas da procijenite broj osoba kojima je vaša aktivnost pomogla (uzmite u obzir situacije kao npr. slučaj da je jedan paket dostavljen dvočlanoj/tročlanoj porodici ili ako je više maski (pet/deset) dostavljeno jednoj osobi i slično. NAPOMENA: dopišite aktivnosti koje se dešavaju u vašoj MZ, a nisu nabrojane u donjoj tabeli.

AKTIVNOST	PODATAK (komad, kilogram, objekat, površina u m ²)	BROJ KORISNIKA (osobe)
Primjer: Podjela paketa	1000	1500
13.3.1 Podjela prehrambenih paketa		
13.3.2 Podjela higijenskih paketa		
13.3.3 Podjela zaštitnih maski		
13.3.4 Izrada zaštitnih maski		
13.3.5 Podjela zaštitnih rukavica		
13.3.6 Dezinfekcija objekata		
13.3.7 Dezinfekcija ulica/javnih prostora		
13.3.8 Podjela sjemenskog materijala		
13.3.9 Provjera osoba u samoizolaciji		
13.3.10		
13.3.11		

13.4 Da li ste uočili da ranjive postaju osobe koje tradicionalno ne pripadaju ranjivim kategorijama?	DA ☐ NE ☐
13.5 Ako je odgovor na 13.4 „DA” – koje su karakteristike novih ranjivih kategorija?	
13.6 Ako je odgovor na 13.4 „DA” – postoji li sistem podrške za nove ranjive kategorije?	DA ☐ NE ☐
13.7 Ako je odgovor na 13.6 „NE” – da li je u pripremi sistem podrške za nove ranjive kategorije?	DA ☐ NE ☐
13.8 Ako je odgovor na 13.7 „NE” – šta je najkorisnije uraditi za nove ranjive kategorije?	
14. Da li vaša MZ pomaže djeci u MZ da prate nastavu na daljinu?	DA ☐ NE ☐
14.1 Ako je odgovor „DA” – na koji način? (<i>nabavka opreme, omogućavanje pristupa internetu, informacija ka JLS, drugo...</i>)	
15. Da li je vaša MZ organizovala volonterske timove u pandemiji?	DA ☐ NE ☐
15.1 Ako je odgovor „DA” – koji je broj volontera? (upišite broj →)	
15.2 Ako je odgovor na pitanje 15. „DA” – za koje aktivnosti su angažovani volonteri vaše MZ? (navedite...)	

16.	Da li je u vašoj MZ zabilježen izuzetan primjer ženskog liderstva ili volonterske inicijative?	DA ☐ NE ☐
16.1 Ako je odgovor „DA” – navedite primjer i molimo vas da napišete kontakt podatke osobe/a (ako imate)		
17.	Da li vaša MZ informiše građane o propisanim mjerama zaštite?	DA ☐ NE ☐
17.1 Ako je odgovor „DA” – koliko često informišete građane? (<i>dnevno, dvodnevno, po potrebi, drugo...</i>)		
17.2 Ako je na pitanje 17. odgovor „DA” – na koji način informišete građane [direktnim kontaktom, telefonom, Viberom, plakatima, društvenim mrežama (navedite sve društvene mreže koje koristite), e-mailom, drugo...]		
18.	Koriste li građani vaše mjesne zajednice društveni centar u toku pandemije?	DA ☐ NE ☐
18.1 Ako je odgovor „DA” – opišite u koje svrhe.		
19.	Da li vaša MZ saraduje s organizacijama civilnog društva vezano za prevenciju širenja virusa?	DA ☐ NE ☐
19.1 Ako je odgovor „DA” – molimo vas da navedete nazive organizacija?		

20.	Da li je obim vašeg angažmana i aktivnosti MZ u pandemiji, u odnosu na period prije krize:
ZNATNO MANJI ☐ MANJI ☐ ISTI ☐ VEĆI ☐ ZNATNO VEĆI ☐	
21.	Koja je najvažnija i najkritičnija uloga MZ u novoj situaciji?
22.	Po vašem mišljenju gdje je najvažnije da rade MZ, ali ne mogu zbog manjka sredstava, nadležnosti ili drugih razloga?
23.	Ako bi se dio aktivnosti/usluga mogao trenutno prebaciti s JLS na MZ, koje bi to aktivnosti/usluge bile?

3. VAŠ OSVRT NA DOSADAŠNJU KRIZU

24.	Molimo vas da nam navedete vaš osvrt na dosadašnju krizu, odgovor JLS, MZ, vaše OCD, ali i ostalih OCD na pandemiju (<i>navedite najveće izazove i vaša pozitivna i negativna iskustva</i>).

OCD: Upitnik o efektima pandemije koronavirusa na partnerske OCD (organizacije civilnog društva) u okviru projekta „Jačanje uloge MZ u Bosni i Hercegovini“

1. OSNOVNI PODACI

Naziv OCD:

JLS:

Grad/Opština/Općina

Upitnik popunio/la:

(ime i prezime)

Funkcija u
OCD:

*(Rukovodilac, član
uprave, član, aktivista)*

Datum:

Telefon:

Molimo vas da navedete ključna polja djelovanja vaše OCD:

--

Da li je OSNAŽIVANJE ŽENA jedno od polja djelovanja vaše OCD?

DA NE

Ako je odgovor „DA“ – osnaživanje žena za vašu OCD predstavlja:

GLAVNO POLJE DJELOVANJA

ZNAČAJNO POLJE DJELOVANJA

POVREMENO/PARCIJALNO

Godišnji budžet

OCD:

Broj članova

OCD:

(upišite broj aktivnih članova)

2. ULOGA ORGANIZACIJE CIVILNOG DRUŠTVA

1.	Da li je vaša OCD angažovana na prevenciji širenja virusa, na vlastitu inicijativu i svojim sredstvima?	DA ☐ NE ☐
2.	Da li je JLS (jedinica lokalne samouprave) angažovala vašu OCD na prevenciji širenja virusa?	DA ☐ NE ☐
2.1	Ako je odgovor „DA“ – koji zadaci su dodijeljeni vašoj OCD i na koji način? <i>(odlukom, naredbom, uputstvom, drugo...)</i>	

3.	Ako je odgovor na pitanje 1. „DA” – molimo vas da opišete vašu ulogu i aktivnosti na prevenciji širenja virusa.	
4.	Ako je odgovor na pitanje 2. „DA” – ocijenite i opišite kako je vaša OCD odgovorila na nove zadatke. <i>(Šta smatrate da je dobro urađeno? Šta je moglo biti bolje?)</i>	
5.	Da li vaša OCD direktno komunicira s kriznim štabom/štabom za vanredne situacije?	DA ☐ NE ☐
6.	Da li vaša OCD pomaže rad službe civilne zaštite u pandemiji?	DA ☐ NE ☐
6.1 Ako je odgovor „DA” – opišite na koji način? (Koje su vaše aktivnosti, šta su zahtjevi CZ i slično...)		
7.	Da li vaša OCD pomaže rad centra za socijalni rad u pandemiji?	DA ☐ NE ☐
7.1 Ako je odgovor „DA” – opišite na koji način? (Koje su vaše aktivnosti. Šta su zahtjevi/molbe centra za socijalni rad i sl.)		

8.	Ako je vaša OCD pomagala rad još nekih službi/institucija, molimo vas da ih navedete i opišete vaše aktivnosti.
9.	Da li je vaša OCD ostvarila saradnju s mjesnim zajednicama u JLS vezano za prevenciju zaraze? DA ☐ NE ☐
	9.1 Ako je odgovor „DA“ – molimo vas da navedete nazive MZ i opišete kako ste sarađivali.
10.	Ako ste u vašoj zajednici upoznati s nekim primjerom inicijative ili angažmana na prevenciji zaraze (npr. sprega volontera, centra za socijalni rad, građanske inicijative ili slično) molimo vas da navedete (bez obzira da li je vaša OCD direktno uključena ili ne)
11.	Na koji način informišete građane o vašim aktivnostima/pomoći u pandemiji? (direktan kontakt, telefon, Viber, društvene mreže, drugo.... opišite...)
12.	Na koji način dobijate informacije o potrebama stanovništva? (<i>direktan kontakt, telefon, Viber, Facebook, e-mail, drugi način... navedite sve načine</i>)

13.	Na koji način dobijate informacije o ranjivim kategorijama, tj. o osobama koje primaju socijalnu pomoć, Romima, osobama s invaliditetom i drugim...? (direktan kontakt, od centra za socijalni rad, od građana, od JLS, od MZ, drugo...)	
14.	Da li ste uočili da ranjive postaju osobe koje tradicionalno ne pripadaju ranjivim kategorijama?	DA ☐ NE ☐
14.1 Ako je odgovor na 14. „DA“ – koje su karakteristike novih ranjivih kategorija?		
14.2 Ako je odgovor na 14. „DA“ – da li postoji sistem podrške za nove ranjive kategorije?		DA ☐ NE ☐
14.3 Ako je odgovor na 14.2 „NE“ – da li je u pripremi sistem podrške za nove ranjive kategorije?		DA ☐ NE ☐
14.4 Ako je odgovor na 14.3 „NE“ – šta je najkorisnije uraditi za nove ranjive kategorije?		
15.	Koji su najčešći zahtjevi/molbe koje dobijate od građana u pandemiji? (<i>higijenski/prehrambeni paketi, zaštitna oprema, dezinfekciona sredstva, podrška praćenju nastave na daljinu, proizvodi za sjetvu, psihološka pomoć, ostale zdravstvene potrebe, finansijska sredstva, ljudski resursi, informacije, drugo... navedite sve</i>)	
16.	Da li vaša OCD učestvuje u osiguravanju pomoći ranjivim kategorijama?	DA ☐ NE ☐
16.1 Ako je odgovor „DA“ – koju vrstu pomoći osiguravate i na koji način?		

16.2 Ako je odgovor na pitanje 16. „DA” – na koji način pomažete stanovništvo starije od 65 godina?		
17.	Da li vaša OCD pomaže djeci u JLS da prate nastavu na daljinu?	DA ☐ NE ☐
17.1 Ako je odgovor „DA” – na koji način? (<i>nabavka opreme, omogućavanje pristupa internetu, informacija ka JLS/MZ, drugo...</i>)		
18.	Da li je vaša OCD organizovala volonterske timove u pandemiji?	DA ☐ NE ☐
18.1 Ako je odgovor „DA” – koji je broj volontera? (upišite broj →)		
18.2 Ako je odgovor na pitanje 18. „DA” – za koje aktivnosti su angažovani volonteri vaše OCD? (navedite...)		
19.	Da li je zabilježen primjer ženskog liderstva ili volonterske inicijative u vašoj JLS?	DA ☐ NE ☐
19.1 Ako je odgovor „DA” – navedite primjer i molimo vas da napišete kontakt podatke osobe/a (ako imate)		
20.	Da li je vaša OCD organizovala prikupljanje novčanih sredstava? (humanitarne akcije, crowdfunding...)	DA ☐ NE ☐
20.1 Ako je odgovor „DA” – molimo vas da navedete kako i od koga su prikupljanja sredstava i u koju svrhu?		

21.	Da li ste primili bilo kakvu finansijsku pomoć?	DA ☐ NE ☐
	21.1 Ako je odgovor „DA” – od koga vam je dodijeljena pomoć? (JLS, viši nivoi, privatne firme, građani, dijaspora, drugo)	
22.	Da li ste primili pomoć u materijalima/sredstvima?	DA ☐ NE ☐
	22.1 Ako je odgovor „DA” – od koga vam je dodijeljena pomoć? (JLS, viši nivoi, privatne firme, građani, dijaspora, drugo)	
23.	Koje su najveće potrebe vaše OCD sada? (...opišite...)	
24.	Gdje vidite potrebe u društvu i šta biste još radili, a ne možete zbog manjka sredstava, osoblja, ekspertize i slično...	
25.	Da li je obim vašeg angažmana i aktivnosti OCD u pandemiji, u odnosu na period prije krize:	
	ZNATNO MANJI ☐ MANJI ☐ ISTI ☐ VEĆI ☐ ZNATNO VEĆI ☐	
26.	Da li ste svoje redovne aktivnosti i projekte privremeno prekinuli zbog pandemije?	DA ☐ NE ☐
27.	Da li vaša OCD pruža pomoć/podršku izvan svoje JLS?	DA ☐ NE ☐
28.	Da li je vaša OCD, od početka pandemije, uspostavila saradnju s drugim OCD?	DA ☐ NE ☐

3. VAŠ OSVRT NA DOSADAŠNJU KRIZU

29. Molimo vas da nam navedete vaš osvrt na dosadašnju krizu, odgovor JLS, MZ, vaše OCD, ali i ostalih OCD na pandemiju (*navedite najveće izazove i vaša pozitivna i negativna iskustva*).

